

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

37E JAARGANG

WOENSDAG 9 JULI 1952

No 1833

COMMISSIE VAN REDACTIE

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;

F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)

Redacteur-Secretaris: H. de Wit

Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

J. E. Mertens; J. van Tichelen;

R. Vandeputte; F. Versichelen.

INHOUD

	Blz.
Wat betekent de verlenging van de E.B.U.? door <i>Prof. S. Posthuma</i>	520
Kan de wettelijke Wachtgeld- en Werkloosheids- verzekering slagen? door <i>J. C. van Dam</i>	522
Actuele consequenties der Pensioen- en spaar- fondsenwet door <i>Mr J. P. Portielje</i>	524
Omzetbelasting; nieuwe wetten en wetsontwer- pen door <i>Mr J. van Soest</i>	526
Een stem uit het bedrijfsleven: Bevordering van de export	528
Na zeven jaren, met naschrift van de redactie	528
Internationale notities: Schaarste aan minerale delfstoffen door <i>J. C. van Wijnen</i>	529
Geld- en kapitaalmarkt door <i>Drs J. C. Brezet</i>	530

Dezer dagen

evenwichtsoefeningen. De huidige Amerikaanse economie wordt door de „New York Herald Tribune” gekarakteriseerd als een „economy in balance”, die in de naaste toekomst niet dan door zeer drastische veranderingen zal kunnen worden verstoord. Zal zij door de nu reeds op meer dan één gebied voelbare consequenties van de staking in de staalindustrie niet enigszins uit het lood kunnen worden gebracht? De berichten van de met de toepasselijke naam begiftigde heer Steelman, directeur van het bureau voor de defensiemobilisatie, zijn somber.

Het evenwicht tussen de olieproductie en -consumptie, dat na het wegvallen van het steunpunt Perzië zoek was, is spoedig hervonden dank zij productieverhoging elders. De gevolgen van de tijdelijke verstoring zijn, naar het zich laat aanzien, voor de verstoorder van permanente aard. De dans op het slappe koord is voor Generaal De Gaulle evenmin een succesnummer gebleken: een groot aantal leden van zijn partij, de „Rassemblement du Peuple Français”, was niet bereid zijn evoluties op dit koord te volgen. „Sonner le rassemblement”, verzamelen blazen; onwillekeurig rijst de vraag, of De Gaulle hiervoor weer voldoende optimisme zal kunnen opbrengen.

„Cautious anti-pessimism”, dit is volgens een Engels blad de beste houding, die Groot-Brittannië op de moeilijke en lange weg naar herstel der goud- en dollarreserves kan aannemen; deze reserves bedroegen aan het eind van het tweede kwartaal 1952 \$ 1.685 miljoen, tegen \$ 3.867 miljoen aan het eind van de vergelijkbare periode van 1951. „The Economist” komt tot de conclusie, dat „a position of equipoise” nog geenszins is bereikt. Het is niet waarschijnlijk, dat men het woord „cautious” zou durven weglaten in de wetenschap, dat het aantal Amerikaanse toeristen, dat dit jaar Engeland zal bezoeken, wordt geraamd op 160.000. Ter wille van de dollarbalans is het zaak deze vreemdelingen, wier uitgaven in geheel Europa worden geschat op \$ 250 miljoen, zó te ontvangen, dat zij zich niet als vreemdeling zullen gevoelen.

In Nederland, dat mag hopen op een contingent van 60.000 Amerikanen, had de weersgesteldheid tot een „warme” ontvangst kunnen bijdragen. Van warm naar koel, het zoeken naar klimatologisch evenwicht ging niet zonder schokken. Op diverse plaatsen ervoer men dit door schade aan lijf en goed. Schmalenbach constateerde in een beschouwing over de invloed van de natuur op de duurzaamheid van productiemiddelen: „Die Natur ist zuweilen ausgesucht ungefällig”.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invallditelt N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen •

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

SMIT SLIKKERVEER

DYNAMOS MOTOREN INSTALLATIES

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

ADVERTEER REGELMATIG!

Profiteert van deze belangstelling

De belangstelling waarmee het „Netherlands Trade Bulletin“ wordt gelezen, blijkt uit de drukke correspondentie, die wij met firma's over de gehele wereld voeren.

De verscheidenheid van adressen, de zorgvuldige selectie van het adressenmateriaal en de interessante nummers met een korte, bondige inhoud, garanderen een intensief werkende publiciteit.

De volgende nummers staan op het programma:

26 Juli: Najaarsbeursnummer in de Franse taal, dat zal worden verzonden naar de Frans sprekende landen.

9 Augustus: Mexiconummer in de Spaanse taal. Deze uitgave wordt bovendien verzonden naar alle Zuid-Amerikaanse landen, waar Spaans de voertaal is.

23 Augustus: Braziliënummer in de Portugese taal.

6 September: Skandinavienummer in de Engelse taal.

Volledige inlichtingen worden gaarne verstrekt door:

Kon. Ned. Boekdrukkerij
H. A. M. ROELANTS

Postbus 42, Schiedam
(Tel. 69300 - toestel I of 3).

HANDEL-MAATSCHAPPIJ

H. Albert de Bary & Co. N.V.

AMSTERDAM-C. • HEERENGRACHT 450

Alle Bankzaken

KAPITAAL EN RESERVES F. 25.000.000

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Maandstaat op 30 Juni 1952

Kas, Kassiers en Dag- geldeningen . . . f.	30.223.500.19	Kapitaal f.	45.000.000.-
Nederlands		Reserve „	16.500.000.-
Schatkistpapier . . .	556.600.000.-	Bouwreserve „	1.000.000.-
Ander Overheidspapier „	29.745.900.-	Deposito's op Termijn „	184.856.769.70
Wissels „	3.294.624.12	Crediteuren „	603.448.865.26
Bankiers in Binnen- en Buitenland.	21.518.448.14	Geaccepteerde Wissels „	2.012.151.85
Effecten en Syndicaten „	9.058.951.40	Door Derden	
Prolongatiën en Voor- schotten tegen Effecten „	17.410.206.92	Geaccepteerd	1.668.244.99
Debiteuren „	179.227.000.22	Overlopende Saldi en Andere Rekeningen „	6.129.869.02
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	10.037.269.83	Reserve voor Verleende Pensioenen	654.703.46
Gebouwen „	3.500.000.-		
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen „	654.703.46		
	<u>f. 861.270.604.28</u>		<u>f. 861.270.604.28</u>

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Prof. S. POSTHUMA, Wat betekent de verlenging van de E.B.U.?

In „E.-S.B.” van 11 Juni jl. zijn enkele van de moeilijkheden, waarmede de E.B.U. te kampen heeft gehad en de oplossingen, die men daarvoor tijdens de besprekingen te Parijs op 6 en 7 Juni heeft gevonden, uiteengezet. In deze beschouwing wordt de economische betekenis daarvan in enkele grote trekken nader aangegeven. Schrijver acht de continuatie van de E.B.U. een daad van grote betekenis. Men mag echter z.i. de ogen niet sluiten voor het feit, dat de basis van de Unie, door de voorwaarden, waaronder de verlenging tot stand is gekomen, bedenkelijk is verzwakt. Immers, het verzekeren van dollarbetalingen aan landen, die een surplus hebben in de E.B.U., boven het percentage, dat deze landen tot nog toe via de E.B.U. hebben verkregen, verzwakt de prikkel voor deze landen om door handelspolitieke maatregelen hun aandeel in de last van de Westeuropese dollarschaarste op zich te nemen enerzijds, terwijl anderzijds iedere vermindering van de credietcapaciteit van de Unie de kans vergroot op het terugvallen op quantitative restricties door de debiteurlanden. Zo bevat de met België getroffen regeling in zijn geheel genomen slechts zeer geringe prikkels tot het aanbrengen van een zodanige structuurwijziging in de Belgische handelspolitiek, dat daardoor een verlichting zou kunnen ontstaan van de Westeuropese problemen, terwijl aan de andere kant deze regeling slechts mogelijk is geworden en koste van een verzwakking van de Unie.

J. C. VAN DAM, Kan de wettelijke Wachtgeld- en Werkloosheidsverzekering slagen?

Het feit, dat de werklozen slechts geleidelijk onder de werking der nieuwe wet komen, draagt er ongetwijfeld toe bij dat de bedrijfsverenigingen niet voor zulke onoplosbare problemen gesteld zullen worden als aanvankelijk werd gedacht. Maar dat neemt niet weg, dat aan het organisatorische vermogen der bedrijfsverenigingen, speciaal wat betreft het nemen van snelle beslissingen en het even snel ten uitvoer leggen daarvan, hoge eisen worden gesteld en zeker hoger dan tot dusverre aan de gemeentebesturen. De bedrijfsverenigingen gaan de volle verantwoordelijkheid dragen voor eventuele vertraging in het betalen der werkloosheidsuitkeringen en afwenteling op anderen is niet meer mogelijk. De beste methode, die de bedrijfsverenigingen ten aanzien van het tempo harer beslissingen kunnen volgen, is het aanbrengen van een splitsing tussen de gevallen, in dier voege, dat de twijfelgevallen voor een voorschot in aanmerking worden gebracht, doch de overige of voor een definitieve uitkering worden opgenomen of worden afgewezen. Zij legt aan de bedrijfsverenigingen geen ondragelijke en moeilijk te verantwoorden lasten op en ondergraaft niet het vertrouwen van de verzekerden en hun werkgevers. Een snel onderzoek en vlugge beslissing worden door deze beperkte voorschotmethode ongetwijfeld bevorderd, want de bedrijfsverenigingen hebben er belang bij de twijfelgevallen zo spoedig mogelijk tot definitieve gevallen te herleiden, opdat de af te wijzen zaken voor de dag komen en het voorschot kan worden beëindigd.

Mr J. P. PORTIELJE, Actuele consequenties der Pensioen- en spaarfondsenwet.

Nu de Pensioen- en spaarfondsenwet ook door de Eerste Kamer is aanvaard en talloze werkgevers binnen afzienbare tijd met de uitvoering van deze wet te maken krijgen, is het nuttig om — los van de opvattingen aangaande de merites van de wet — enkele omstreden consequenties te releveren, teneinde werkgevers en fondsbesturen een volledig beeld te geven van de handelingen, die van hen ingevolge de wet worden verwacht. De volgende vragen worden aan de orde gesteld: a. kan de wet in wettig geslo-

ten overeenkomsten ingrijpen?; b. in hoeverre zijn aanspraken op kapitaal te begrijpen onder een „toezegging omtrent pensioen”?; c. valt een fonds, waarop geen aanspraken zijn toegekend, onder de bepalingen van de wet? en d. wanneer is er spoed te betrachten met de oprichting van een pensioenfonds? Deze vier vragen worden vervolgens aan een beschouwing onderworpen.

Mr J. VAN SOEST, Omzetbelasting; nieuwe wetten en wetsontwerpen.

In dit artikel bespreekt schrijver achtereenvolgens de wet van 2 Mei 1952, die voor het tijdvak 1 Juni 1952-31 Mei 1953 een vrijstelling van omzetbelasting in het leven roept voor het opnemen van advertenties in dagbladen, weekbladen, tijdschriften en andere tenminste drie maal per jaar periodiek verschijnende uitgaven; de wet van 8 Mei 1952, waarbij voor het tijdvak 28 Mei 1952-27 Mei 1954 de accijns op sigaren is verlaagd en waarin een maatregel op het gebied van de omzetbelasting is genomen; de wet van 19 Juni 1952, die een technische herziening van de tabellen van de omzetbelasting bevat; het op 29 Mei 1952 ingediende ontwerp tot wijziging in de heffing van omzetbelasting ten aanzien van tijdschriften en het op 19 Juni 1952 ingediende ontwerp van Wet op de Omzetbelasting 1952, welk ontwerp een volledige herziening van de gehele omzetbelasting bevat.

— SOMMAIRE —

Prof. S. POSTHUMA, Que signifie la prolongation de l'U.E.P.?

Dans le numéro du 11 juin de la présente revue, ont été exposées quelques-unes des difficultés auxquelles l'Union Européenne des Paiements a eu à faire face, ainsi que les solutions qu'on y a trouvées durant les conversations des 6 et 7 juin à Paris. Dans l'article actuel, le prof. Posthuma en définit dans les grandes lignes la signification économique.

J. C. VAN DAM, L'assurance-chômage légale a-t-elle des chances de réussir?

Comme les chômeurs ne tombent que graduellement sous l'effet de la nouvelle loi sur le chômage, les associations professionnelles ne seront pas placées devant des problèmes insolubles, comme on l'a cru tout d'abord. Toutefois, on exige plus de ces associations professionnelles qu'on ne l'a fait des administrations communales, particulièrement en ce qui concerne la rapidité des décisions à prendre et de leur application. Les associations professionnelles devront supporter toute la responsabilité d'un ralentissement éventuel du paiement des allocations de chômage. L'auteur examine la méthode qu'il leur faudra adopter pour établir au mieux le rythme de leurs décisions.

Mr J. P. PORTIELJE, Conséquences actuelles de la loi sur les „caisses de pension et d'épargne”.

Maintenant que la loi sur les „caisses de pension et d'épargne” a également été adoptée par la première chambre, de nombreux employeurs auront à s'occuper sous peu de l'application de cette loi. L'auteur relève quelques conséquences discutées de cette loi afin de donner aux employeurs et aux directeurs des caisses une idée complète de ce que l'on attend d'eux dorénavant.

Mr J. VAN SOEST, La taxe de transmission; nouvelles lois et nouveaux projets de loi.

Dans cet article l'auteur examine trois récentes lois et deux projets de lois qui ont été introduits concernant la taxe de transmission. Il s'attache particulièrement au projet de loi sur la taxe de transmission pour 1952 qui constitue une révision complète du système actuel.

Wat betekent de verlenging van de E.B.U?

In „E.-S.B.” van 11 Juni jl. is melding gemaakt van de besprekingen, die in de Raad van Ministers van de O.E.E.C. op 6 en 7 Juni jl. te Parijs hebben plaats gevonden en van de voornaamste besluiten, die daarbij zijn genomen ter verzekering van de voortzetting van de Europese Betalings Unie. Wel maakte Portugal op deze vergadering een formele reserve en bleef er nog een aantal punten van meer of minder principiële aard te regelen, doch inmiddels is men er toch in geslaagd op 30 Juni van dit jaar tot overeenstemming te komen en zal op 11 Juli de ondertekening plaatsvinden van een serie overeenkomsten, waardoor het voortbestaan van de Unie formeel voor twee jaar, en in feite in ieder geval voor één jaar, is verzekerd.

In het bovengenoemde artikel zijn reeds enkele van de moeilijkheden, waarmede de Unie te kampen heeft gehad en de oplossingen, die men daarvoor heeft gevonden, uiteengezet. In de volgende beschouwing zal getracht worden de economische betekenis daarvan in enkele grote trekken nader aan te geven.

Tot gemak van de lezer zij daarbij het volgende in herinnering gebracht.

De Unie voorziet niet alleen in een maandelijks clearing, maar bevat tevens een element van onderlinge creditverlening in zoverre de maandelijks debet- en creditsaldi slechts boven een zekere grens en dan nog voor een beperkt percentage in goud behoeven te worden verrekend. Het bedrag, waarvoor geen verrekening plaatsvindt, bedroeg tot nog toe zowel voor debiteuren als voor crediteuren 20 pCt van de voor elk land bij voorbaat vastgestelde quote, welke overeenkwam met 15 pCt van het, op grond van de cijfers van 1949, vastgestelde lopende inter-Europese verkeer van elk van de deelnemende landen. Na deze eerste goud-vrije tranche moesten debiteuren voor iedere volgende tranche van 20 pCt van hun quote een geleidelijk oplopend percentage goud betalen, totdat zij het einde van hun quote in de E.B.U. hadden bereikt en verdere tekorten voor 100 pCt met goud moesten afdekken. Voor de crediteuren bedroeg de quote eveneens 15 pCt, doch na een eerste goud-vrije tranche ontvingen zij voor het overige 50 pCt goud. Wat er moest gebeuren bij een uitputting van hun quote, was echter allerminst zeker. De Unie was niet verplicht hun boven dit punt 100 pCt goud te betalen; traden zij uit de Unie dan konden zij niet langer aanspraak maken op een non-discriminatoire behandeling van hun uitvoer; over de vraag, of zij formeel in de Unie konden blijven en daardoor aanspraak konden blijven maken op non-discriminatie, terwijl zij hunnerzijds weigerden verder credit te verlenen, bestond verschil van mening, een verschil van mening, dat men angstvallig heeft vermeden uit te vechten. In de praktijk heeft men steeds getracht een compromis te treffen, waarbij de crediteuren ook boven de quote een zekere goudbetaling ontvingen, die dan echter telkens ad hoc werd vastgesteld. Aanvankelijk hield men daarbij vast aan een percentage van 50, terwijl tevens het bedrag van de quote-overschrijding, waarvoor de regeling zou gelden, werd gefixeerd. De wijze en het tijdstip van remboursering van het boven de quote door de crediteuren aan de Unie te verlenen credit bleven onbepaald. Later is men er enige malen toe overgegaan geen percentage voor de goudbetaling vast te stellen, maar een „lump sum”, waardoor de betrokken crediteuren de mogelijkheid kregen door manipulatie van hun buitenlandse handel (belemmering van de uitvoer, stimuleren van de invoer) voor deze verdere uitvoersurplussen een hoger percentage en eventueel zelfs 100 pCt gouddekking te krijgen.

Terwijl men bij het aangaan van de Unie vooral bevreesd is geweest, dat de creditfaciliteiten, die de Unie bood, zouden worden misbruikt door debiteuren, die deze faci-

liteiten roekeloos zouden uitputten, is dit in de praktijk allerminst het geval gebleken. Tot voor enkele maanden had slechts eenmaal een debiteur zijn quote volledig uitgeput (Duitsland). Daarbovenuit heeft Duitsland nog een tijdelijk extra-crediet gevraagd en verkregen. Het heeft echter niet alleen dit extra-crediet binnen de overeengekomen termijn geheel afgelost, doch spoedig daarop zelfs zijn cumulatieve debetpositie in de E.B.U. in een cumulatieve creditpositie zien omslaan. Frankrijk heeft enige maanden geleden — ofschoon het zijn quote nog niet had uitgeput — een kort credit gekregen van 100 miljoen u/a aan goud ten einde het psychologisch effect van een daling van de goudreserves van de Banque de France te voorkomen. Dit credit, dat overigens zijn doel heeft bereikt, zal bij de afrekening over Juni worden terugbetaald. Eind Mei jl. heeft het Verenigd Koninkrijk zijn debetquote overschreden. Het heeft echter van dat ogenblik af, zonder om enig verder credit te vragen, 100 pCt goud betaald. Geen van de deelnemende landen heeft in de afgelopen jaren voor een enigszins belangrijk percentage van zijn quote langer dan een jaar debet gestaan.

Duurzame moeilijkheden zijn daarentegen gerezen aan de kant van de crediteuren, waarvan zo langzamerhand verscheidene hun quote geheel hebben uitgeput of dreigen uit te putten. De meesten, waaronder de belangrijkste crediteur België, bleken slechts bereid verdere crediten te verlenen, tegen 50 pCt goudbetaling of op basis van „lump sums”, waardoor m.n. België in de laatste maanden in feite steeds 100 pCt goud voor zijn surplussen in de E.B.U. heeft weten te incasseren. Tot een verlenging van de Unie bleek België alleen bereid, wanneer het eerst 180 van de 223 miljoen van het per 30 Juni jl. boven zijn quote verleende credit, of wel contant in goud gerembourseerd kreeg, of wel daarvoor regelingen werden getroffen, die remboursering binnen een beperkt aantal jaren verzekeren. Bovendien verlangde het, dat het het goud, dat het boven zijn quote had verkregen, bij een achteruitgang van zijn positie niet meer zou behoeven terug te betalen.

Bij de onderhandelingen hierover kwam zeer duidelijk naar voren, dat de moeilijkheden, waarvoor de Unie zich gesteld zag, slechts zeer ten dele het gevolg waren van haar technische structuur, doch vooral voortvloeiden uit fundamentele moeilijkheden. Deze zijn van tweeërlei aard.

In de eerste plaats kan een gesloten betalingsverkeer met een zekere automatische onderlinge creditverlening alleen dan standhouden, wanneer de monetaire politiek van de aangesloten landen zodanig is gecoördineerd, dat de uit de elasticiteit van het geldwezen onvermijdelijk voortvloeiende, onderlinge onevenwichtigheden door de beschikbare creditcapaciteit van de Unie kunnen worden opgevangen. Is de wil tot coördinatie onvoldoende t.o.v. de creditcapaciteit of blijkt de creditcapaciteit niet groot genoeg voor de feitelijke mogelijkheden tot coördinatie dan kan de Unie alleen in stand blijven, wanneer telkens hetzij door debiteuren, hetzij door crediteuren, hetzij door beide, wordt teruggevallen op quantitatieve beperkingen in het handelsverkeer. De Betalings Unie zal dan als financieel-technisch mechanisme zeer wel kunnen blijven functioneren, maar alleen op voorwaarde, dat de bedoeling waarmede zij werd geschapen: het bevorderen van een betrekkelijk vrije multilaterale handel, althans gedeeltelijk wordt prijsgegeven.

Nu heeft de ervaring gedurende de afgelopen jaren geleerd, dat de capaciteit van de Unie, althans bij de grote schokken, waaraan het economisch leven heeft bloot gestaan als gevolg van de afnemende dollarhulp en de Korea-crisis, inderdaad onvoldoende is geweest om de onmacht — meer dan de onwil — tot coördinatie van de interne

monetaire politiek van de aangesloten landen te overbruggen. De debiteuren bleken bij herhaling niet in staat tijdig tot een zodanige interne contractie over te gaan, dat zij zonder kwantitatieve beperkingen van hun invoer zover binnen de grenzen van hun quote konden blijven, dat zij zonder bezwaar aan hun progressieve goudverplichtingen konden voldoen. Anderzijds bleken de crediteuren evenmin in staat of bereid tot een zodanige credietexpansie, dat zij ook binnen hun quote bleven. Afgezien van de vraag of het technisch voor hen mogelijk en economisch en sociaal verantwoord ware geweest hun betalingsruimte door inflatoire middelen tijdig te beperken, zouden de meeste van hen hiertoe niet hebben kunnen overgaan zonder hun veelal toch reeds deficitaire dollarbalans nog verder te belasten. De meeste crediteuren in de E.B.U. zijn n.l. geen „overall” crediteuren, maar slechts „partieële” crediteuren, m.a.w. dat tegenover hun crediteurpositie in de Unie een debiteurpositie elders en m.n. tegenover het dollargebied staat.

En hiermede stuiten wij op de tweede fundamentele zwakte van de Unie: het natuurlijke verschil in intensiteit van de specifieke dollarschaarste van de aangesloten landen. Een onderling gesloten betalingssysteem met een onderling vrij ruilverkeer kan alleen duurzaam bestaan, wanneer het betalingsverkeer van elk van de aangesloten landen met derde gebieden of wel toevallig in evenwicht is, of wel bij de deelnemers de bereidheid en de mogelijkheid bestaan deze natuurlijke verschillen door een gecoördineerde (en dan uiteraard discriminerende) handelspolitiek te elimineren. De Unie voorziet hierin niet en in de gegeven omstandigheden kan zij hierin ook niet voorzien.

Economisch zou zulk een coördinatie vereisen, dat bepaalde landen de gehele structuur van hun buitenlandse handel en daarmede van hun gehele economie zouden moeten wijzigen. Politiek zou zij het karakter hebben van een economische blokvorming tegenover de Verenigde Staten, die door het verstrekken van het benodigde dollarkapitaal aan de Unie, de totstandkoming daarvan eerst moesten mogelijk maken.

Dit leidde er echter toe, dat landen, die of in hun verkeer met de Verenigde Staten of door de goudbetalingen van de Unie zoveel dollars konden verdienen, dat zij hun dollarinvoer niet of slechts in geringe omvang behoeften te beperken, geen afdoende maatregelen namen om hun creditpositie in de Unie te beperken. Om hun beroep op 100 pCt goudbetaling door de Unie echter moreel te rechtvaardigen, moeten zij de debiteuren er wel van beschuldigen een te slappe monetaire politiek te voeren. Zolang West-Europa als geheel een dollarschaarste heeft, zullen er echter debiteuren zijn, die behalve op monetaire maatregelen, op kwantitatieve restricties moeten steunen, omdat anders via het vrije ruilverkeer met de crediteurlanden, die een liberale dollarpolitiek voeren, hun dollartekort een E.B.U.-tekort wordt. Zolang West-Europa als geheel een dollartekort heeft, m.a.w. zolang geen algemene convertibiliteit bestaat, kunnen de debiteurlanden terecht van de crediteurlanden eisen, dat zij hun dollarinvoer en daarmede hun E.B.U.-uitvoer beperken, c.q. dat zij hun E.B.U.-invoer en hun dollaruitvoer desnoods met zekere kunstmiddelen vergroten. Zij kunnen deze eis echter alleen dan terecht stellen voor zover zij zelf inderdaad al het mogelijke hebben gedaan om inflatoire verschijnselen in hun eigen land te bestrijden. Schieten zij op dit punt tekort dan ontneemt zij West-Europa de kans toe te groeien naar een algemene convertibiliteit.

Dit laatste wil intussen niet zeggen, dat men de stelling nu ook zou mogen omdraaien en poneren, dat voor zover de debiteuren wel aan deze verplichting voldoen, de convertibiliteit daardoor vanzelf tot stand zal moeten komen. De vertegenwoordigers van de crediteurlanden, die zo spreken, vergeten dat hun eigen land in dat geval geen dollars meer in de E.B.U. zal kunnen verdienen en dat dit

daardoor voor hetzelfde dollarprobleem zal komen te staan als de andere Westeuropese landen. Eerst dan zal blijken of een evenwicht in de wederzijdse vraag naar elkanders goederen en diensten tussen West-Europa enerzijds en de Verenigde Staten anderzijds bij een min of meer vrij en in ieder geval niet discriminatoir handels- en betalingsverkeer tot stand kan komen of dat dit slechts het geval zal zijn bij een door de harde noodzaak — nolens volens — gelijk gegroeide discriminatoire dollarpolitiek van de verschillende Westeuropese landen.

Een laatste, catastrofale ontwikkeling ware tenslotte een algemene herleving van discriminaties ook in het inter-Europese verkeer.

In het licht van deze laatste mogelijkheid is de continuatie van de E.B.U. — ook al is deze feitelijk slechts voor een jaar verzekerd — een daad van grote betekenis. Daarbij mag men de ogen echter niet sluiten voor het feit, dat de basis van de Unie door de voorwaarden, waaronder de verlenging tot stand is gekomen, bedenkelijk is verzwakt.

Immers, uit het voorafgaande volgt, dat enerzijds het verzekeren van dollarbetalingen aan landen, die een surplus hebben in de E.B.U., boven het percentage, dat deze landen tot nog toe via de E.B.U. hebben verkregen, de prikkel voor deze landen verzwakt om door handelspolitieke maatregelen hun aandeel in de last van de Westeuropese dollarschaarste op zich te nemen, terwijl anderzijds iedere vermindering van de credietcapaciteit van de Unie de kans vergroot op het terugvallen op kwantitatieve restricties door de debiteurlanden.

De quintessence van de getroffen regeling nu komt hierop neer, dat men België — dat per 30 Juni ca 223 miljoen u/a aan crediet boven zijn quote had verleend — \$ 80 miljoen contant betaalt, \$ 50 miljoen in twee jaar garandeert via off-shore-aankopen, \$ 50 miljoen „consolideert” met een aflossing in vijf jaarlijkse termijnen van \$ 10 miljoen, waarvan de eerste op 1 Juli 1953 zal komen te vervallen. Door een bilaterale regeling met het Internationale Monetair Fonds zal België echter desgewenst terstond de gehele \$ 50 miljoen bij het I.M.F. kunnen opnemen. Slechts voor ongeveer 42,5 miljoen u/a zal het Belgische surplus-crediet worden gecontinueerd door een verhoging van de Belgische creditquote met ruim 85 miljoen u/a op basis 50 pCt goud/50 pCt crediet. Ten slotte heeft de Unie voor het volgende jaar België bij een verdere quote-overschrijding tot 250 miljoen u/a 50 pCt dollars toegezegd¹⁾. Een en ander betekent, dat België bij een onveranderde structuur van zijn buitenlandse handel in een jaar tijds op \$ 280 miljoen zal kunnen rekenen, terwijl het in de twee afgelopen jaren tezamen nog geen \$ 370 miljoen via de E.B.U. heeft verworven.

Ten slotte is België voor rond \$ 190 miljoen formeel vrijgesteld van zijn verplichting (n.l. in geval zijn positie zou omslaan) tot terugbetaling van de ongeveer \$ 235 miljoen aan goud en convertibele valuta, die het in de afgelopen periode reeds boven zijn quote heeft ontvangen, terwijl de potentiële verplichting tot terugbetaling van het goud, dat het nu nog ter afdekking van het grootste deel van zijn resterende vordering over 1950/52 zal krijgen, dusdanig is geregeld, dat zij praktisch vrijwel geen betekenis heeft. Een dergelijke regeling bevat in zijn geheel genomen slechts zeer geringe prikkels tot het aanbrengen van een zodanige structuurwijziging in de Belgische handelspolitiek, dat daardoor een verlichting zou kunnen ontstaan van de Westeuropese problemen. De enige prikkel schuilt per saldo in het feit, dat België althans het gedeelte van het toegezegde goud, dat betrekking heeft op de periode 1952/53 (n.l. 50 pCt van \$ 250 miljoen) slechts zal kunnen verkrijgen bij een gelijktijdig weder aanzwellen van zijn vorderingen op de E.B.U. met eenzelfde bedrag (waardoor

¹⁾ Aan een aantal andere feitelijke en potentiële crediteuren heeft men voor het jaar 1952/53 tot een totaal bedrag van 450 miljoen u/a eenzelfde regeling op 50/50 basis gegarandeerd.

deze vorderingen weer zouden stijgen tot ongeveer het huidige peil). Daarbij is de kans op een afwikkeling op dezelfde gunstige voorwaarden als ditmaal nog mogelijk is gebleken, ten gevolge van de algemene verzwakking van de E.B.U., bepaald minder gunstig geworden. Of de hieruit voor België voortvloeiende *abstracte* stimulans groot genoeg zal zijn om dit land er toe te brengen zijn handelspolitiek reeds terstond en serieus aan de algemene dollarschaarste aan te passen, blijft intussen een open vraag. Men dient daarbij te bedenken, dat de ruime invoer van dollargrondstoffen in België de nadelen moet compenseren van een relatief hoog loonpeil, een gedeeltelijk verouderd kolenbekken en een niet zeer efficiënte landbouw, zodat bij het ontbreken van *reële* prikkels, de wijzigingen in het handelspolitieke patroon, indien daarvan al sprake zal zijn, zich toch wel zullen beperken tot de consumptieve sfeer.

Anderzijds is de regeling met België slechts mogelijk geworden ten koste van een verzwakking van de Unie. Om aan de Belgische eisen te kunnen voldoen, heeft men nl. de regels van de Unie zodanig moeten veranderen, dat de debiteuren als geheel genomen op belangrijk minder faciliteiten zullen kunnen rekenen dan tot nog toe. Men heeft dit bereikt door een verkorting van de eerste goud-vrije tranche van 20 pCt tot 10 pCt en een versterking van de progressie in de goudbetaling in de eerstvolgende tranches tegen een verlichting in de latere. Hierdoor is weliswaar de verhouding 40 pCt goud, 60 pCt crediet over de totale quote ongewijzigd gebleven, maar in feite zullen de debiteuren veel spoediger hun goudreserves moeten aanspreken.

De vraag is nu hoe de debiteuren hierop zullen reageren. De goud- en dollarreserves van Denemarken zijn reeds zo klein, dat Denemarken bij voorbaat van de nieuw gestelde eisen, althans voor 1952/53, moest worden vrijgesteld. In andere gevallen staat echter te vreezen, dat debiteuren, die men bij gebrek aan middelen niet eenzelfde faciliteit zal kunnen verlenen, spoediger tot kwantitatieve beperkingen van hun handels- en betalingsverkeer zullen overgaan, c.q. zich tegen verdere liberalisatie sterker zullen verzetten. Dit zal niet nalaten ook zijn neerslag te hebben op de houding van de crediteuren. Kwantitatieve beperkingen treffen naar hun aard de ene partner sterker dan de andere. Daarbij zijn de modaliteiten van deze beperkingen (keuze van goederen, basisperiode etc.) vaak beslissend. Het is een allerminst denkbeeldig gevaar, dat crediteuren, die uit betalingsbalansoverwegingen gerust tot 100 pCt liberalisatie zouden kunnen overgaan, toch wel gaarne enige pressiemiddelen achter de hand zullen willen houden om zonodig aan de handhaving van hun belangen tegenover kwantitatieve beperkingen van debiteuren enige kracht te kunnen bijzetten. De Unie zal dan formeel nog wel kunnen blijven voortbestaan, maar als middel tot een vrijer, niet-discriminerend handelsverkeer zal zij aan betekenis verliezen.

Dit is voorlopig echter nog slechts theorie. Wat de feitelijke ontwikkeling zal zijn, zal voor een groot deel afhangen van beslissingen en ontwikkelingen, die buiten het machtsbereik van de E.B.U. liggen.

• Hoe groot zal ten slotte de Amerikaanse bijdrage zijn aan de Europese defensie?

Hoe zullen de dollars, die de Verenigde Staten voor hun militaire doeleinden in West-Europa zullen besteden, hun weg vinden naar de verschillende leveranciers? Zullen zij de relatieve verschillen in de bestaande dollartekorten van de diverse Westeuropese landen vergroten of verkleinen? Hoe meer bij het defensieprobleem naast militaire noodzaak ook economische overwegingen een rol spelen, des te groter de kans, dat het crediteurenprobleem in de E.B.U. (dat in wezen slechts een facet is van het probleem van de Westeuropese dollarschaarste) binnen beheersbare grenzen zal blijven.

Zullen de schommelingen in de prijzen van de grote stapelartikelen, zoals wij die in de afgelopen jaren hebben beleefd, zich herhalen en zullen daardoor de „terms of trade” tussen de verschillende landen opnieuw worden verstoord? Hoe gelijkmatiger de ontwikkeling op dit gebied, des te groter de kans, dat de schommelingen in de respectieve betalingsbalansen zich binnen engere grenzen zullen bewegen en des te kleiner het gevaar, dat de intrinsieke verzwakking van de Unie voelbaar zal worden.

En ten slotte: zullen de regeringen van de debiteurlanden inderdaad hun uiterste krachten inspannen om inflatoire ontwikkelingen tegen te gaan? Dat dit — zoals wij reeds zagen — op zichzelf nog geen waarborg geeft voor een herstel van de algemene convertibiliteit, ontslaat geen enkele regering van de plicht op dit punt alle krachten in te zetten, zelfs al zal dit in sommige gevallen een *reële* vermindering van het levenspeil en/of een zekere vergroting van de werkloosheid met zich brengen. Men kan niet tegelijkertijd een „*marché unique*” creëren, de lonen hoog houden, een ambitieus investeringsplan realiseren en „*en passant*” nog het bereiken van een algemene convertibiliteit nastreven.

Het was een *Fransman*, die eens de woorden sprak: „On doit vouloir ce qu'on veut!”

Voor de *Engelsen* ligt het probleem nog moeilijker. Afgezien van de enorme begrotingstekorten gedurende het laatste halve jaar, staat het voor de fundamentele moeilijkheid, dat de situatie van het pond sterling in de E.B.U. in laatste instantie niet alleen de monetaire en sociale politiek van het United Kingdom reflecteert, maar van de gehele £-area, waarvan een groot deel buiten de Engelse soevereiniteit ligt.

Wanneer het centrum van een niet onder eenzelfde soevereiniteit vallende, financiële area ligt in een rijk crediteurland, heeft dit tenminste de feitelijke macht om door een beperking van zijn credietverlening aan het buitenland mogelijke monetaire buitensporigheden in de periferie te neutraliseren. Wanneer dit centrum echter zelf in de schuld staat bij het buitenland (nl. voor de tegenwaarde van meer dan \$ 10 milliard — afgezien van het grote bezit aan Engelse effecten in buitenlandse handen) en daartegenover nog geen \$ 1,7 milliard convertibele reserves heeft, eist de taak om binnen de grenzen van de quote van de E.B.U. van \$ 1 milliard te equilibreren niet alleen een grote doelbewustheid, maar ook nog een flinke dosis goed geluk en in het uiterste geval de steun van een stevige vriend.

Amsterdam.

S. POSTHUMA.

Kan de wettelijke Wachtgeld- en Werkloosheidsverzekering slagen?

/ Bij het beantwoorden van de bovengestelde vraag staat men voor de oplossing van een tweezijdig probleem, nl. het organisatorische en het financiële. Over het eerste schreef Mr H. J. Morren, Directeur van het Algemeen Werkloosheidsfonds, in het nummer van 23 April jl. van dit tijdschrift, onder de titel „*Periculum in mora*”. Hij citeerde daarbij een stuk van mijn hand, voorkomende

in het tijdschrift „*Sociale Zorg*” van 5 November 1951, waarin ik mijn bezorgdheid uitsprak over de mogelijkheid voor de bedrijfsverenigingen om steeds tijdig de werkloosheidsuitkeringen te betalen. Ik ben het met de strekking van het betoog van Mr Morren geheel eens.

Niets zou mij liever zijn dan dat, wanneer de bedrijfsverenigingen enige tijd haar nieuwe taak ten uitvoer hebben

gelegd, gezegd zal mogen worden, dat het toekennen der werkloosheidsuitkeringen een zodanig vlot verloop heeft, dat voor klachten geen plaats is. Vast staat thans, dat de werklozen slechts geleidelijk onder de werking der nieuwe wet komen, zodat al degenen, die vóór 1 Juli 1952 werkloos waren nog onder de zo juist openbaar gemaakte „Sociale Voorziening”, welke de Overbruggings- en Sociale Bijstandsregelingen vervangt, zullen blijven. Dit draagt er ongetwijfeld toe bij dat de bedrijfsverenigingen ten deze niet voor zulke onoplosbare problemen gesteld zullen worden als aanvankelijk werd gedacht. Maar dat neemt niet weg, dat aan het organisatorische vermogen der bedrijfsverenigingen, speciaal wat betreft het nemen van snelle beslissingen en het even snel ten uitvoer leggen daarvan, hoge eisen worden gesteld en zeker hoger dan tot dusverre aan de gemeentebesturen. Want het is een feit, dat deze laatste een definitieve beslissing over aanspraak op Overbruggings- of Sociale Bijstandsuitkering zonder al te groot bezwaar konden verschuiven totdat een zo nodig diepgaand onderzoek had plaats gehad of over de uitlegging van een of ander voorschrift opheldering was verkregen. Middelerwijl kon de betrokkene, indien zijn toestand dit nodig maakte, uit een andere kas worden geholpen. De aspirant voor overbruggingsuitkering kwam dan allicht terecht bij de Sociale Bijstandsregeling, desnoods in de zgn. gestraftenregeling op de basis van 80 pCt der normale uitkering en in het uiterste geval viel hij terug op de Armenwet. Doordat al deze regelingen in één hand lagen, nl. die van het gemeentebestuur, gebeurden er nooit ongelukken.

Thans worden deze banden verbroken. De bedrijfsverenigingen gaan de volle verantwoordelijkheid dragen voor eventuele vertraging en afwenteling daarvan op anderen is niet mogelijk. De ervaring nu heeft geleerd, dat vertraging heel gemakkelijk kan optreden. Ontslagkwesities liggen vaak uiterst moeilijk en uit te maken of iemand al dan niet door eigen schuld ontslagen is, mag dikwijls een heksentoeer genoemd worden. Luiheid, onbetrouwbaarheid, opruiing, plichtsverzaking e.d. zijn objectief veelal niet gemakkelijk vast te stellen, enerzijds omdat zo vaak de wederzijdse sentimenten een rol spelen, anderzijds omdat de aanleidende oorzaak gering kan zijn, doch het klimaat, de sfeer een veel belangrijker oorzaak is. De ervaring met de vroegere vrijwillige werkloosheidsverzekering onder het Werkloosheidsbesluit-1917 heeft wel bewezen dat omtrent dit vraagstuk van de eigen schuld (en omtrent nog zovele andere vraagstukken, o.a. staking en passend werk) zulke uiteenlopende opvattingen bestaan, dat er een uitgebreide casuïstiek en daarop gebaseerde jurisprudentie moet zijn ontstaan alvorens de praktijk enigszins weet waaraan zij zich moet houden.

Ook de primaire vragen of er wel recht op uitkering aanwezig is met het oog op „uitgetrokken zijn” of op de duur der verzekering kunnen gemakkelijk een struikelblok blijken, vooral als er niet een nauwe samenwerking tussen de bedrijfsverenigingen ontstaat; men realiseert zich slechts de moeilijkheden te dien aanzien met betrekking tot losse arbeiders of arbeiders die zich van de ene gemeente naar de andere verplaatsen.

Men zal misschien vragen hoe dan deze vroegere Werkloosheidsverzekering zich door de moeilijkheden heeft heengeslagen. Het antwoord kan eenvoudig zijn: deze vroegere werkloosheidsverzekering was in handen van de vakverenigingen, die daarbij gecontroleerd werden door de gemeentebesturen. Ook hier was dus weer via het gemeentebestuur een nauw verband gelegd tussen de verschillende steun- en verzekeringsorganen en bovendien was de vakvereniging ongetwijfeld de eerstgeroepene om voor haar lid enig risico te nemen, indien het om een twijfelachtig ontslaggeval ging. Voorts had men in zekere zin met een select gezelschap te doen. Deze kwesties plegen vaak veel meer moeilijkheden op te leveren onder die grote

groep van ongedisciplineerde arbeiders die wars is van elke organisatie. En daarmee krijgt ook de nieuwe verzekering te maken.

Geheel anders wordt dit nu. De bedrijfsverenigingen zijn paritätisch samengestelde echte verzekeringsorganen, die stellig op sociaal-verantwoorde wijze te werk zullen gaan, maar voor alles toch zich rekenschap zullen moeten geven of er *recht* op uitkering bestaat, een vraag welke aan wet en reglementen moet worden getoetst. En deze toetsing zal vaak meer tijd kosten dan een snelle beslissing kan verdragen. Ongerekend dan nog de geschillen, welke kunnen ontstaan, in welke gevallen scheidsgerechten en eventueel de Centrale Raad van Beroep er aan te pas komen, waardoor een definitieve beslissing maanden op zich kan laten wachten.

Welke politiek zouden nu de bedrijfsverenigingen ten aanzien van het tempo harer beslissingen kunnen volgen?

De eerste, meest riskante weg is die, volgens welke al degenen, die zich aanmelden, eenvoudigweg voorlopig worden opgenomen en met een uitkering of voorschot worden geholpen. Achteraf wordt dan wel het onderzoek ingesteld en kan desnoods, indien geen recht blijkt te bestaan, het voorschot worden teruggevorderd. De kans op terugbetaling is dan echter gering, tenzij het iemand blijkt te zijn die krachtens de „Sociale Voorziening” geholpen had kunnen worden en het gemeentebestuur bereid zou zijn met terugwerkende kracht betrokkene in die „Sociale Voorziening” op te nemen. De gemeentebesturen zullen dit m.i. echter alleen doen indien het Rijk zich bereid zou verklaren dergelijke uitkeringen voor de gebruikelijke 100 pCt te subsidieëren. Het verlossende woord zou hier dus door het Rijk gesproken moeten worden. Hierbij houde men overigens wel in het oog, dat steeds de uitkering krachtens de „Sociale Voorziening” lager — soms vooral voor ongehuwden en thuisinwonenden aanzienlijk lager — zal zijn dan die krachtens de Werkloosheidswet, zodat op volledige terugbetaling niet mag worden gerekend. Blijkt de belanghebbende slechts op de basis der Armenwet te kunnen worden gesteund, dan mag het wel uitgesloten worden geacht, dat een burgerlijke instelling hem met terugwerkende kracht opneemt. Dit hangt samen met de bepalingen der Armenwet, welke voorafgaand onderzoek eisen en slechts ondersteuning toelaten aan hen, die zich het noodzakelijk levensonderhoud niet hebben kunnen verschaffen.

De tweede iets minder riskante methode is, naar het mij voorkomt, het aanbrengen van een splitsing tussen de gevallen in dier voege, dat de twijfelgevallen voor een voorschot in aanmerking worden gebracht, doch de overige of voor een definitieve uitkering worden opgenomen of worden afgewezen. Dit eist een sneller onderzoek doch het resultaat is, dat het risico wordt beperkt.

De derde en laatste werkwijze sluit ook de twijfelgevallen voorlopig, totdat zekerheid is verkregen, uit, waardoor het risico tot nul is teruggebracht. Wil men de nieuwe verzekering in discrediet brengen dan is dit inderdaad een uitstekend middel, want twijfel zal dikwijls moeten worden gekoesterd en heel velen, die achteraf zouden blijken wel degelijk recht op uitkering te hebben, zouden voorlopig worden afgewezen.

Het spreekt dan ook vanzelf, dat ik de tweede methode van harte zou willen aanbevelen. Zij legt aan de bedrijfsverenigingen geen ondragelijke en moeilijk te verantwoorden lasten op en ondergraaft niet het vertrouwen van de verzekerden en hun werkgevers. Ja, ook van de laatsten, want men vergete niet, dat al wil een werkgever van een arbeider af omdat hij niet met hem overweg kan, dit meestal niet tevens betekent, dat hij hem ook zijn werkloosheidsuitkering zou willen betwisten. Een snel onderzoek en vlugge beslissing worden door deze beperkte voorschotmethode ongetwijfeld bevorderd, want de bedrijfsverenigingen hebben er belang bij de twijfelgevallen zo spoedig

mogelijk tot definitieve gevallen te herleiden, opdat de af te wijzen zaken voor de dag komen en het voorschot kan worden beëindigd.

Wat beroepszaken betreft, geloof ik niet, dat een voorschot op zijn plaats zou zijn, tenzij het een „test case” zou betreffen. In deze gevallen toch ligt een definitieve afwijzende beslissing ter tafel en daaraan doet niet af, dat de verzekerde het er niet mee eens is.

Overneming met terugwerkende kracht van de daarvoor in aanmerking komende later afgewezen voorschotgevallen in de „Sociale Voorziening” en derhalve restitutie aan de bedrijfsverenigingen ware, zoals ik hiervoor reeds in verband met de „eerste methode” opmerkte, ernstig te overwegen. Misbruik door te royale voorschotverlening behoeft nauwelijks te worden gevreesd omdat de restitutie toch altijd beneden het voorschot blijft en bovendien een aantal gevallen in het geheel niet in de termen zal blijken te vallen voor uitkering op de grondslag der „Sociale Voorziening”. Anderzijds blijft op deze wijze de last voor het verzekeringsorgaan binnen enge grenzen beperkt.

Het grote voordeel van een verstandig opgezet systeem van voorschotverlening in gevallen, welke niet voor onwettige beslissing rijp zijn, acht ik wel, dat de nieuwe werkloosheidsverzekering ook inderdaad haar taak om de werkloze arbeiders vlug aan een uitkering voor levensonderhoud te helpen, onberispelijk ten uitvoer zou kunnen leggen. Men onderschatte het bezwaar van tekort schieten in deze uit sociaal-politiek oogpunt niet. Het gros der arbeiders heeft geen reserves of crediet en moet dus bij werkloosheid, als het laatste loon is opgeteerd, geholpen worden. Dat betekent, dat na een week werkloosheid de uitkering er moet zijn. Het verwijzen naar andere instanties houdt op en vereist nieuw onderzoek, zodat een onaantvaardbare vertraging ontstaat. Geen enkele tak van sociale verzekering kan zich dit feitelijk veroorloven, maar bij de werkloosheidsverzekering klemt het nog des te meer, omdat het optreden van werkloosheid meer dan eens een massaal karakter vertoont en dan onmiddellijk verzeild raakt in het vlak der politieke agitatie, wanneer de het loon vervangende uitkering te lang uitblijft. Het is mij

dan ook onbegrijpelijk hoe het mogelijk is, dat men in België, blijkens het citaat in het artikel van Mr Morren, een achterstand van gemiddeld 5 weken in de uitbetaling der werkloosheidsuitkeringen duldt.

Er zitten natuurlijk aan het vraagstuk van de organisatie der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering nog veel meer belangrijke kanten, zo o.a. de contrôlekwestie en de samenwerking tussen de bedrijfsverenigingen, het contact met de gemeentebesturen ten einde hiaten tussen de verzekering en de overige vormen van sociale voorziening te vermijden, de morele en andere buitengewone hulpverlening aan werklozen, de waarde van een goed-georganiseerd werkaanbod, maar het zou mij te ver voeren hierop nader in te gaan. Natuurlijk zullen er kinderziekten moeten worden overwonnen, maar ik heb het volste vertrouwen, dat de door het bedrijfsleven gedragen verzekeringsorganen de juiste wegen en middelen zullen weten te vinden om de werkloosheidsverzekering, de sluitsteen van de sociale verzekering, tot een zegen voor ons volk te doen worden.

Daarbij is te hopen, dat de internationale politieke en economische verhoudingen ons land niet wederom zullen plaatsen voor zulk een desastreuze werkloosheid als die waaronder gedurende de laatste tien jaren voor de tweede wereldoorlog ons land gebukt ging. Het spreekt vanzelf, dat daartegen geen enkel verzekeringsstelsel is opgewassen. Nochtans de jaren van „full employment” schijnen alweer voorbij en de vraag hoe de werkloosheid zich verder zal ontwikkelen is van beslissende betekenis voor het premievraagstuk. Reeds het eerste begin was niet bemoedigend. Met veel kunst- en vliegwerk moesten én werkgevers én arbeiders aan enige compensatie voor de door hen te brengen offers worden geholpen. Hoe zal het gaan wanneer straks voor sommige bedrijfstakken de geprojecteerde premies te laag zullen blijken te zijn? Het premievraagstuk zal voor deze grilligste tak van sociale verzekering nu, gelijk in het verleden, nog tot veel hoofdbreken aanleiding geven.

Amsterdam.

J. C. VAN DAM.

Actuele consequenties der Pensioen- en spaarfondsenwet

In dit blad is reeds uitvoerig de tekst van de Pensioen- en spaarfondsenwet onder de loupe genomen. Nu de wet inmiddels ook door de Eerste Kamer is aanvaard en talloze werkgevers binnen afzienbare tijd dus met de uitvoering van de wet te maken krijgen, is het wellicht nuttig, los van de opvattingen aangaande de merites van de wet, een bijdrage te leveren tot het releveren van enkele omstreden consequenties, teneinde werkgevers en fondsbesturen een vollediger beeld te geven van de handelingen die van hen ingevolge de wet verwacht worden.

De volgende vragen stel ik thans aan de orde:

- Kan de wet in wettig gesloten overeenkomsten ingrijpen?
- In hoeverre zijn aanspraken op kapitaal te begrijpen onder een „toezegging omtrent pensioen”?
- Valt een fonds, waarop geen aanspraken zijn toegekend, onder de bepalingen van de wet?
- Wanneer is er spoed te betrachten met de oprichting van een pensioenfonds?

a. *Kan de wet in wettig gesloten overeenkomsten ingrijpen?*

Een negatief antwoord op deze vraag zou het gevolg hebben dat de wet geen kracht zou hebben t.a.v. reeds gedane toezeggingen. Hoewel men misschien staande zou kunnen houden, dat door een ingreep in bestaande overeenkomsten art. 4 A.B.¹⁾ geschonden wordt, kan toch door het

¹⁾ „De wet verbindt alleen voor het toekomstige, en heeft geene terugwerkende kracht”.

ontbreken van de mogelijkheid dat de rechter de nieuwe wet aan dit artikel toetst, geen werkgever de wet negeren. Indien de wet hem nu andere verplichtingen ten opzichte van bepaalde categorieën van pensioengerechtigden oplegt dan overeengekomen is, zal hij de waarde van die hogere verplichtingen kunnen verhalen door inkorting van de rechten van andere categorieën. Alle pensioengerechtigden worden op deze wijze aan elkaar verbonden zowel onderling als tegenover de werkgever, die zijn totaliteit van verplichtingen niet behoeft te zien stijgen. Ik meen dat de ongerustheid van de heer Nijk zoals in dit blad uitvoerig uiteengezet²⁾, nl. dat hij nog moet zien, dat de rechter een vermindering van de rechten van de oudere deelnemers zal gedogen, niet nodig is, aangezien iedere werkgever, die in de bedoelde situatie komt te verkeren, zich er op zal kunnen beroepen dat hij de totaliteit van zijn verplichtingen wel na komt, doch dat hij wettelijk genooddaakt wordt, zijn verplichtingen per individu anders te verdelen. Een eis van nakoming bijv. van de toezegging dat bij uitdiensttreding een bedrag ineens zal worden medegegeven, terwijl de werkgever vanaf in werkingtreding van de onderhavige bepaling slechts premievrij pensioen kan medegeven, zal m.i. gepareerd kunnen worden door een beroep op overmacht (wettelijke onmogelijkheid).

Afgezien dus van de vraag, of de wetgever er goed aan gedaan heeft in bestaande rechtsverhoudingen in te grijpen,

²⁾ „E.-S.B.” van 14 Mei 1952, blz. 381.

zal men er dus rekening mede dienen te houden dat zulks geschied is, terwijl anderzijds ook de rechter deze ingreep zal moeten erkennen.

b. In hoeverre zijn aanspraken op kapitaal te begrijpen onder een „toezegging omtrent pensioen“?

Aangezien een definitie van het begrip pensioen in de wet ontbreekt, dient men dit begrip te hanteren op een wijze die aansluiting vindt bij het spraakgebruik. Een toezegging omtrent kapitaal is dus niet als een pensioen-toezegging te beschouwen. De M. v. A. (Tweede Kamer) stelt dit uitdrukkelijk vast, zij het dat in dit stuk er aan toegevoegd wordt: „behoudens het geval dat aan de kapitaalsuitkering de voorwaarde is verbonden van omzetting van het kapitaal in lijfrente-termijnen”. Hoewel het duidelijker was geweest in de wet een dergelijke kapitaal-toezegging met verplichte omzetting in een lijfrente gelijk te stellen met een pensioentoezegging, zal de gevolgde weg geen bezwaren opleveren, daar toch meestal een aanspraak op pensioen gegeven zal worden, waarvan de dekking dan in kapitaalvorm geschiedt.

Bestlist onzeker is nu echter de positie van de werkgever, die toezeggingen doet in de vorm van kapitaalverzekeringen (zonder pensioenclausule). Deze kapitaal-toezeggingen vallen niet onder de werkingssfeer van de wet („Het is inderdaad overeenkomstig de bedoeling, dat uitkering van verzekerde kapitalen buiten de werking der wet is gesteld”, M. v. A. Tweede Kamer), hetgeen dus voor een werkgever, die toezeggingen aan zijn personeel wenst te doen ook al zijn deze bestemd voor oudedagsverzorging, van belang is te weten. De rem die eventueel de fiscus zou kunnen leggen op het ontstaan van dergelijke voorzieningen, doordat gedurende de periode van het groeien der aanspraken loon- of inkomstenbelasting verschuldigd is over de aanwas der aanspraken, sorteert bovendien weinig effect nu ook bij een spaarregeling in beginsel tijdens de spaarperiode die belasting verschuldigd is. De wet bestrijkt op deze wijze lang niet iedere toekomstvoorziening die de werkgever voor zijn arbeiders kan treffen en het is niet ondenkbaar dat van deze methode in de toekomst gebruik gemaakt zal worden teneinde buiten de wet te blijven. Ondanks de zo duidelijk uitgesproken bedoeling, heb ik de indruk, dat deze consequentie toch niet beoogd is, doch de huidige wet laat haar toe en de officiële toelichting spreekt niet in andere zin.

c. Valt een fonds, waarop geen aanspraken zijn toegekend, onder de bepalingen van de wet?

Verschil van inzicht blijkt ook te bestaan omtrent aanspraken die „geacht worden” te zijn toegekend. Art. 2 lid 2 vergemakkelijkt voor de werknemer het bewijs van een toezegging omtrent pensioen. Vermoeden van een toezegging is gewettigd, indien de betrokkene behoort tot een groep van werknemers, voor wie in de onderneming een regeling betreffende pensioenen geldt. Deze bepaling is volkomen acceptabel wanneer het gaat om een werknemer die „vergeten” is, te meer daar overigens een werkgever de bevoegdheid blijft behouden een werknemer uitdrukkelijk geen aanspraken te geven.

In de Eerste Kamer heeft de Staatssecretaris Van Rhijn echter te kennen gegeven dat naar het inzicht van Z. Exc. ook werknemers die de werkgever bewust geen aanspraken verleend heeft toch geacht worden een pensioentoezegging ontvangen te hebben, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven. In casu ging het om een aan een instelling verbonden pensioenfonds, waarop geen aanspraken waren toegekend, ofschoon de werkgever het voornemen had om pensioen uit te keren.

Gezien de omstandigheid dat na de oorlog heel wat werkgevers hun vaste gewoonte of stellige voornemen om pensioen uit te keren (zonder dat dit toegezegd is) geëffectueerd hebben door het aanleggen van een reserve tot gelijkmatige

verdeling van kosten en lasten, klinkt deze uitslating van de Staatssecretaris nogal alarmerend. Immers, deze werkgevers hebben bewust geen toezegging willen doen, bijv. omdat men de opbloei en ontwikkeling van de onderneming nog een aantal jaren heeft willen aanzien. Niettemin zal in de gedachtengang van de Staatssecretaris hier gesproken kunnen worden van een onderneming, waarin een regeling betreffende pensioenen geldt, aangezien de jaarlijkse toevoeging aan deze reserve toch meestal op die regeling zal berusten. Deze ondernemers zouden thans genoodzaakt worden volledige aanspraken te verlenen?

Naar mijn mening is dit standpunt niet houdbaar; niettemin zullen de werkgevers die de interpretatie van de Staatssecretaris van even veel gewicht achten als de bewoordingen van de wet zelve en die niet van zins zijn om reeds aanspraken te geven, goed doen aan hun personeel bekend te maken dat geen aanspraken op pensioen bestaan, voordat zij genoodzaakt worden de reserve — berekend op actuariële grondslagen — aan hun bedrijf te onttrekken.

d. Wanneer is er spoed te betrachten met de oprichting van een pensioenfonds?

In dit artikel kwamen tot dusverre slechts ter sprake vragen met betrekking tot al of niet toepasselijkheid van de wet. Het is van belang hier nog aan toe te voegen het geval dat juist het spiegelbeeld vormt van het voorgaande. Ging het in c. om een fonds waarop geen aanspraken zijn toegekend, thans zij in geding de positie van de werkgever die wel aanspraken verleende, doch die geen pensioenfonds aan zijn onderneming verbond.

Er kan geen twijfel over bestaan of de wet op deze ondernemer van toepassing is: in tegendeel niet in het minst in het belang van de in dit geval begunstigen is de wet geschapen! De werkgever zou dus — voor zover hij niet al reeds voldoende verzekeringen gesloten heeft — de met de aanspraken corresponderende nodige middelen aan zijn bedrijf dienen te onttrekken. Uiteraard zou dit voor menige onderneming of instelling een zware aderlating met zich brengen die uit anderen hoofde de pensioentoezegging weer in gevaar zou kunnen brengen.

De wet³⁾ geeft wel een redelijke overgangsperiode ten aanzien van de onttrekking van middelen, voor zover die gevorderd kunnen worden door een ten dage der afkondiging der wet bestaand ondernemingspensioenfonds. In het besproken geval is dit fonds nu juist niet aanwezig, zodat een beroep op de overgangsbepaling ex art. 16 van de wet dan ook juist niet op kan gaan. Teneinde de betrokken werkgevers nog een mogelijkheid te bieden een beroep op de overgangsregeling te kunnen doen, is de afkondiging van de wet nog enige maanden uitgesteld; in de resterende periode (voorlopig tot 1 September) hebben de belanghebbenden dan nog de tijd om een fonds te creëren en aldus de faciliteit van art. 16 te verkrijgen.

Het is wellicht van nut nogmaals op het belang van het uitstel te wijzen. Er zijn verschillende publicaties over deze kwestie geweest. De tweede bekendmaking, die van het Departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid, weerspiegeland de gewijzigde opvattingen ten Departemente, heeft hier en daar de mening doen post vatten, dat er in het hier behandelde geval *geen* haast zou zijn met het oprichten van een fonds.

Mr D. Koning, hoofd van de afdeling arbeidersbescherming van het Departement van Sociale Zaken en Volks-

³⁾ Art. 16 lid 1 luidt als volgt: „Ten aanzien van een vóór de datum van afkondiging van deze wet opgericht ondernemingspensioenfonds mag gedurende een door de Verzekeringskamer te bepalen aantal jaren, een tijdvak van 25 jaren niet te boven gaande, te rekenen van de datum van inwerkingtreding van dit artikel af, van het bepaalde in de artikelen 13 en 15 worden afgeweken; zulks onder voorwaarde, dat de aanpassing aan deze artikelen wordt nagestreefd volgens een door de Verzekeringskamer goedgekeurd plan”.

gezondheid, heeft in een artikel⁴⁾ deze materie nog eens uitvoerig behandeld, waarbij eveneens de aandacht op het belang van het uitstel gevestigd wordt.

Diegenen die hun pensioentoezeggingen plegen te doen paraisseren als een reserve op de balans, zullen zeer spoedig tot de oprichting van een fonds (stichting of enige andere organisatievorm) moeten overgaan, waarbij tevens de verschuldigdheid van de pensioenuitkeringen aan het fonds wordt overgedragen. Slechts op deze wijze kan een recht op de zeer belangrijke faciliteit van art. 16 worden verkregen.

Voor de nalatigen zou er dan nog één uitweg overblijven om aan de directe onttrekking te ontkomen, nl. art. 29, welk artikel de Minister de bevoegdheid geeft om vrijstelling van de betrokken dwingende wetsbepaling te geven,

⁴⁾ Verenigde Verzekeringpers en Verzekeringbode, 30 Mei 1952.

indien de Minister van oordeel is dat de belangen van de deelnemers voldoende gewaarborgd zijn. Het is wel duidelijk dat juist in het geval van een niet afgezonderde pensioenreserve, die voldoende waarborgen niet spoedig aanwezig geacht zullen worden. Hierbij laat ik dan nog in het midden of het gebruiken van het woord „deelnemer” in art. 29, de „toepasselijkheid van dit artikel op het hier besproken geval niet uitsluit, daar toch „deelnemer” blijkens art. 1 alleen hij is, ten bate van wie gelden in een fonds worden bijeengebracht, terwijl dit fonds hier toch juist ontbreekt.

De conclusie moet dan ook zijn dat belanghebbenden er goed aan zullen doen het door de Minister gegeven uitstel van de afkondiging van de wet te gebruiken, en mitsdien te zorgen dat zij tijdig tot de oprichting van een fonds overgaan.

Hilversum.

J. P. PORTIELJE.

Omzetbelasting; nieuwe wetten en wetsontwerpen

De omzetbelasting heeft de laatste maanden wederom veel van de aandacht van de wetgever gevestigd. Een drietal wetten verscheen in het Staatsblad en twee ontwerpen, waarvan één een totale herziening van de omzetbelasting inhoudt, zijn nog aanhangig.

De wet van 2 Mei 1952, Staatsblad no 232, roept voor het tijdvak 1 Juni 1952-31 Mei 1953 een vrijstelling in het leven voor het opnemen van advertenties in dagbladen, weekbladen, tijdschriften en andere tenminste drie maal per jaar periodiek verschijnende uitgaven (vóór de inwerkingtreding van de wet was het tarief 4 pCt). Grond voor deze vrijstelling was de zeer sterke stijging van de prijs van papier, ten gevolge waarvan men ernstige gevaren voor de voorlichting van ons volk voorzag. Opmerkelijk is, dat hier een vrijstelling van omzetbelasting wordt gegeven ten behoeve van een in moeilijkheden verkerende bedrijfstak, niettegenstaande uitdrukkelijk wordt erkend, dat de omzetbelasting niet de oorzaak van de moeilijkheden is. Voorts is het interessant, dat een vrijstelling wordt gegeven voor het opnemen van advertenties ten einde daarmee te bereiken, dat de abonnementsprijzen niet worden verhoogd; het is kennelijk de bedoeling, dat ondanks de verminderde omzetbelasting de prijzen van de advertenties gelijk blijven ¹⁾. Volledigheidshalve zij vermeld, dat de wet behalve de vrijstelling van omzetbelasting ook inhoudt de goedkeuring van een Koninklijk Besluit, waarbij het invoerrecht op courantenpapier tijdelijk wordt verlaagd van 10 pCt op 6 pCt.

Bij de wet van 8 Mei 1952, Staatsblad no 249, is voor het tijdvak 28 Mei 1952-27 Mei 1954 de accijns op sigaren verlaagd. Daarnaast is in deze wet een maatregel op het gebied van de omzetbelasting genomen: de wet van 29 November 1950, Staatsblad K 528, krachtens welke sigaren werden vrijgesteld van omzetbelasting en sigaretten met een kleinhandelsprijs van meer dan f 0,90 per 20 stuks werden onderworpen aan een verhoogd tarief bij levering door een fabrikant en bij invoer (6 pCt bij levering aan een ondernemer ten behoeve van zijn onderneming; 8 pCt bij levering aan een particulier), werd gewijzigd in dier voege, dat de werkingsduur vier in plaats van twee jaren werd (1 December 1950-30 November 1954 in plaats van 1 December 1950-30 November 1952). De genoemde wet was in het leven geroepen met het oog op de economische moeilijkheden, waarmede de sigarenindustrie te kampen had. De termijn van twee jaren was daarin opgenomen, aangezien dergelijke moeilijkheden van tijdelijke aard

kunnen zijn. Het lag dus in de lijn de werkingsduur van de wet te verlengen, nu geconstateerd werd, dat de moeilijkheden nog waren toegenomen.

De wet van 19 Juni 1952, Staatsblad no 347, bevat een technische herziening van de tabellen van de omzetbelasting: een aantal goederen, tot dusver belast naar het tussentarief of het weeldetarief, is met ingang van 1 Juli (Koninklijk Besluit van 25 Juni 1952, Staatsblad no 371) onderworpen aan een lager tarief of geheel vrijgesteld. Voor enkele goederen is het tarief verhoogd van 15 pCt tot 30 pCt. De grond van de wijziging was ten aanzien van een groot aantal goederen, dat de omzetten sinds de verhogingen van de omzetbelasting belangrijk waren teruggelopen, ten gevolge waarvan het voortbestaan van de betrokken ondernemingen en de werkgelegenheid daarin ernstig in gevaar kwam. Daarnaast was bij verscheidene goederen van belang de overweging, dat deze toch eigenlijk niet als luxe kunnen worden aangemerkt. Daar gevreesd werd, dat tijdens de behandeling van het ontwerp de aankopen van de betreffende goederen zouden worden uitgesteld op grond van de verwachte prijsdaling, en daar bovendien de handel vermoedelijk op de op 1 Juli aanwezige voorraden verlies zou leiden (in de inkooprijzen daarvan is immers de verhoogde omzetbelasting in aanmerking genomen, terwijl het waarschijnlijk niet mogelijk zou zijn de goederen nog tegen de oude, niet verlaagde, prijzen te verkopen), werd in de pers aangekondigd, dat voor de bij de handel aanwezige voorraden restitutie zou worden verleend. Deze restitutie is thans geregeld in de Uitvoeringsresolutie-technische herziening omzetbelasting 1952 (Staatscourant van 26 Juni 1952, no 122).

Hierboven is reeds ter sprake gekomen, dat de levering van dagbladen en nieuwsbladen in tegenstelling tot de levering van andere periodieken vrijgesteld is. Geïllustreerde tijdschriften, welke in hoofdzaak het karakter van ontspanningslectuur dragen, met inbegrip van geïllustreerde modetijdschriften, zijn onderworpen aan het tarief van 15 pCt. In het oorspronkelijk ontwerp voor laatstgenoemde wet werd bij derde nota van wijzigingen voorgesteld de genoemde geïllustreerde tijdschriften over te brengen naar het normale tarief. De vaste Commissie voor Belastingen diende echter een amendement in, dat beoogde alle weekbladen, tijdschriften en andere tenminste drie maal per jaar periodiek verschijnende uitgaven geheel vrij te stellen. Nadat dit amendement door de Minister op zakelijke gronden bestreden en op staatsrechtelijke gronden onaanvaardbaar verklaard was, werd het door de Tweede Kamer aangenomen. De Minister trok daarop het ontwerp in; een nieuw ontwerp, geheel gelijklopend aan het vorige echter zonder de bepalingen over tijdschriften, werd in-

¹⁾ De desbetreffende vraag van het Tweede Kamerlid Hoogcarspel is door Minister Lieftinck verkeerd verstaan, zodat deze veronderstelling niet in de stukken wordt bevestigd.

Een tegemoetkoming door verlaging van de omzetbelasting op de abonnementen (dus de omzetbelasting op de leveringen van de uitgaven) kwam niet in aanmerking, daar de levering van dagbladen en nieuwsbladen reeds vrij van omzetbelasting was. Ik kom hierna nog op dit onderwerp terug.

gediend en een apart ontwerp over tijdschriften werd aangekondigd. Het nieuw ingediende ontwerp leidde tot de totstandkoming van de hierboven besproken wet.

Het aangekondigde ontwerp tot wijziging in de heffing van omzetbelasting ten aanzien van tijdschriften werd op 29 Mei 1952 onder no 2584 bij de Tweede Kamer ingediend. Het bevat geen andere voorstellen dan het oorspronkelijke regeringsvoorstel (dus belasting van alle tijdschriften, uitgezonderd dagbladen en nieuwsbladen, naar het normale tarief). Het inmiddels verschenen voorlopig verslag werpt niet veel licht op de verder te verwachten behandeling, die trouwens door een nieuwe Kamer en een nieuwe Minister van Financiën zal geschieden.

Op 19 Juni werd onder no 2602 ingediend een ontwerp van Wet op de Omzetbelasting 1952, welk ontwerp een volledige herziening van de gehele omzetbelasting bevat. Bij het ontwerp behoort een uitvoerige en belangrijke memorie van toelichting. De voornaamste wijzigingsvoorstellen worden hierna besproken.

In de eerste plaats wordt voorgesteld de levering van goederen door een handelaar (kleinhandelaar) aan een natuurlijk persoon, die de goederen aanschafft voor zich persoonlijk — anders dan ten behoeve van zijn onderneming — of ten behoeve van zijn gezin, vrij te stellen. Thans zijn deze leveringen, voor zover niet voor het betreffende goed een uitzondering is gemaakt, onderworpen aan een tarief van 3 pCt. Deze wijziging wordt vooral aangeprezen op grond, dat de administratieve verplichtingen voor de betrokken categorie van ondernemers meer moeilijkheden en relatief grotere financiële offers medebrengen dan voor andere ondernemers, terwijl zowel het vervallen van deze heffing als de daaruit voortvloeiende vereenvoudiging in de tarieven (zie hierna) uit een oogpunt van controle grote voordelen heeft.

De door deze vrijstelling te derven opbrengst zal opgevangen moeten worden door verhogingen van andere omzetbelastingtarieven. De voornaamste daarvan zijn: de verhoging van het tarief voor leveringen door een fabrikant (van 4 pCt op 5 pCt voor goederen, onderworpen aan het normale tarief; van 7 pCt op 10 pCt voor goederen, onderworpen aan het tussentarief; voor de goederen, onderworpen aan het weeldetarief, wordt geen verhoging voorgesteld) en de verhoging van het tarief voor diensten van 4 pCt op 5 pCt (deze verhoging geldt niet voor diensten, bewezen aan een natuurlijk persoon ten behoeve van hem persoonlijk — anders dan ten behoeve van zijn onderneming — of ten behoeve van zijn gezin).

De vrijstelling van leveringen door kleinhandelaren brengt mede, dat de differentiatie die in het geldende besluit is aangebracht tussen leveringen aan ondernemers en leveringen aan niet-ondernemers (tarief bij levering door een fabrikant resp. 4 pCt en 6 pCt) kan vervallen; het tarief bij levering door een fabrikant zal in beide gevallen 5 pCt bedragen. In verband daarmee vervalt ook het onderscheid tussen de begrippen groothandelaar en kleinhandelaar, dat op bovengenoemde differentiatie was gebaseerd.

Voor sommige ondernemers, die gewoonlijk de functie van fabrikant zowel als die van detaillist uitoefenen (bijv. restauranthouders, banketbakkers, apothekers, maatkleermakers), bedraagt thans het tarief, hoewel zij rechtstreeks aan de consument leveren, steeds 4 pCt. Ook voor deze wordt het tarief verhoogd tot 5 pCt.

De verhoging van het fabrikantercentage maakt het noodzakelijk, dat nog meer dan voorheen aandacht wordt besteed aan de voorkoming van verstoring van concurrentieverhoudingen. Als beginsel wordt steeds aangenomen, dat de omzetbelasting zo min mogelijk moet ingrijpen in bestaande concurrentieverhoudingen. Een van de belangrijkste en tevens moeilijkste punten daarbij is de belasting van het eigen gebruik.

De fabrikant die zijn grondstoffen zelf maakt geniet uit een oogpunt van omzetbelasting een voordeel ten opzichte van de fabrikant die deze van anderen moet betrekken. Over het eigen gebruik van de grondstoffen door de eerstgenoemde fabrikant is immers geen omzetbelasting verschuldigd, terwijl over de levering van de grondstoffen aan de laatstgenoemde wel omzetbelasting voldaan moet worden. Het eigen gebruik is thans reeds wel aan belasting onderworpen, indien het bijv. betreft bedrijfsmiddelen; het eigen gebruik van grondstoffen en van goederen, gebruikt voor het verrichten van diensten, is echter van de heffing uitgezonderd ²⁾. Thans wordt voorgesteld deze uitzondering te laten vervallen. Echter wordt als beperking opgenomen, dat de heffing achterwege blijft ten aanzien van goederen die in de desbetreffende tak van bedrijf niet dan in uitzonderingsgevallen door een ondernemer van anderen worden betrokken, worden ingevoerd of ter bewerking of verwerking worden gegeven. Bovendien wordt de bepaling alleen toegepast op de goederen die daarvoor bij algemene maatregel van bestuur zullen worden aangewezen. Daar te verwachten is, dat een heffing overeenkomstig deze beginselen op ernstige bezwaren van administratieve aard zal stuiten, zullen voor verscheidene bedrijfstakken afwijkende regelingen worden gemaakt. De memorie van toelichting noemt de textiel-, de metaal- en de diamantbranche, de aardolie-, de hout- en de papierindustrie, de industrie van gedistilleerde dranken en van oliën en vetten, de houthandel en de handel in oliën en vetten.

Ons stelsel van heffing bij invoer verschilt fundamenteel van het Belgische en het Luxemburgse. Waar nu een van de doeleinden van het wetsontwerp is de voorbereiding van de unificatie van de omzetbelasting in Benelux-verband, wordt dit stelsel betrekkelijk ingrijpend gewijzigd. Technisch wordt het goeddeels gelijk gemaakt aan het Belgische. Thans is in Nederland niet belast de levering van een goed dat nog niet „in het vrije verkeer” is, dat wil zeggen een goed dat nog niet ten invoer is aangegeven. Deze beperking vervalt: in beginsel wordt dus iedere levering, die hier te lande geschiedt, aan de belasting onderworpen. De heffing bij invoer (thans invoerbelasting; deze naam vervalt: de invoer wordt evenals leveringen en diensten een aan omzetbelasting onderworpen feit) wordt gehandhaafd. Bij de aangifte ten invoer moet vermeld worden, wie de ontbieder (dit begrip wordt in het ontwerp nader omschreven) van het ingevoerde goed is. De leveringen door handelaren, die in de rij van handelsschakels aan de ontbieder voorafgaan, zullen worden vrijgesteld.

De maatstaf van heffing van de omzetbelasting wordt gewijzigd in die zin, dat in de gevallen, waarin thans het ontvangen bedrag als grondslag voor de berekening van de belasting dient, volgens het voorstel in het algemeen het in rekening gebrachte bedrag in aanmerking zal worden genomen. Dit heeft belangrijke consequenties. Zo zal thans, indien een verkoopprijs door faillissement van de afnemer niet wordt voldaan, geen omzetbelasting verschuldigd zijn; volgens het voorstel zal dit wel het geval zijn. Indien de afnemer aanspraak heeft op korting wegens contante betaling, dan speelt dit thans alleen een rol, indien ook werkelijk contant betaald wordt; immers wordt over het in werkelijkheid ontvangen bedrag omzetbelasting berekend. Volgens het voorstel zal de korting steeds aftrekbaar zijn.

Deze verandering heeft ook consequenties voor het moment van verschuldigd worden van de belasting. Thans wordt de belasting verschuldigd op het moment van de voldoening van de tegenwaarde; hiervoor komt in de plaats het moment, waarop het belastbare feit plaatsvindt. Voor veel bedrijven zal deze verandering weinig belangrijk zijn,

²⁾ Daar voor het beschikken over goederen ten behoeve van een onroerend goed nog een afzonderlijke bepaling geldt, denke men hierbij alleen aan de verwaardiging van roerende goederen.

daar reeds thans veelal op grond van een krachtens art. 8, lid 3, van het besluit door de Inspecteur genomen beschikking de belasting verschuldigd wordt op het moment, waarop de tegenwaarde verschuldigd wordt.

De verandering van de maatstaf van heffing ten aanzien van de vergoeding door diensten loopt niet geheel parallel met de verandering van het begrip verkoopprijs. Daar voor sommige diensten in de regel geen declaratie wordt gestuurd, geldt hier als maatstaf van heffing het in rekening gebrachte bedrag of, indien dat hoger is, het in werkelijkheid voldane bedrag.

Bij de maatstaf van heffing bij invoer is nauwer dan tot dusver aansluiting gezocht bij het begrip verkoopprijs. In normale gevallen geldt als „invoerwaarde” het totale bedrag dat aan de ontbieder in rekening wordt gebracht, vermeerderd met de daarin niet reeds begrepen voor levering tot op de plaats van vrijmaking vallende kosten en met alle ter zake van de invoer geheven wordende belastingen en heffingen. In geval echter de ingevoerde goederen onderworpen zijn aan invoerrecht of accijns naar de waarde, komt de daarvoor als maatstaf geldende waarde, indien deze hoger is dan de zojuist omschreven invoerwaarde, in aanmerking.

In het ontwerp wordt geregeld, hoe de heffing dient te geschieden bij levering van een goed aan de fabrikant van dat goed. Deze figuur kan zich voordoen, doordat als fabrikant mede wordt aangemerkt hij die door een ander doet vervaardigen enz. Over de vraag, wanneer dit het geval is, heeft zich een uitgebreide en niet altijd even duidelijke jurisprudentie ontwikkeld. De Minister van Financiën heeft goedgekeurd, dat heffing ter zake van de bedoelde levering achterwege blijft. In het ontwerp wordt dit stelsel gewijzigd. Het tarief voor het geval van oplevering van een werk in roerende staat door de fabrikant aan de fabrikant van dat werk (het ontwerp neemt in tegenstelling tot het geldende besluit aan, dat van één goed meer dan één ondernemer de fabrikant kan zijn) zal in het algemeen $\frac{1}{2}$ pCt bedragen.

Tot zover dit uiteraard zeer summier overzicht. Hoewel de Minister kennelijk met name de vrijstelling van de kleinhandel urgent achtte, is het niet te verwachten, dat dit omvangrijke ontwerp over een zo ingewikkelde materie spoedig wet wordt.

Voorburg.

Mr J. VAN SOEST.

ERRATUM

In het artikel van Prof. Dr T. P. van der Kooy over „Principiële economische politiek” in „E.-S.B.” van 2 Juli jl. staat op blz. 507, rechterkolom, regel 19 v.o. het woord „wijsheid”. Dit moet „vrijheid” zijn.

EEN STEM UIT HET BEDRIJFSLEVEN

Bevordering van de export

Men schrijft ons:

Op 25 Juni 1952 is ingediend het wetsontwerp inzake de fiscale faciliteiten voor de export, dat op zich zelf geen aanleiding geeft tot opmerkingen.

Daardoor is echter het vraagstuk van de exportbevordering weer in een actueel stadium gekomen en het is hieraan, dat wij een korte beschouwing willen wijden.

Hierbij moet ons inziens voorop gesteld worden, dat het tot voldoening stemt, dat de Regering de bevordering van de export in de Exportnota als belangrijkste onderdeel van het te volgen Economisch beleid stelt en dat de vergroting van de uitvoer gezien wordt als de taak van het

particuliere bedrijfsleven. De functie van de Overheid beperkt zich dus in dit verband tot het — overigens zeer belangrijke — scheppen van een gunstig exportklimaat.

Eveneens moet voorop gesteld worden, dat het Nederlandse bedrijfsleven geen bevoorrechtiging vraagt: het gaat er slechts om op gelijke voet met het buitenland te kunnen concurreren.

Bezie men in dit licht de thans ten behoeve van de exportbevordering gedane voorstellen, dan kan jammer genoeg de conclusie niet anders zijn, dan dat deze voorstellen ontoereikend zijn. De faciliteiten, die exporteurs in verschillende ons omringende landen genieten, zijn immers beduidend groter. De achterstand blijft dus bestaan.

Ook wanneer men de voorstellen beziet tegen de achtergrond van de omvang van de exporttaak is het duidelijk, dat twijfel moet rijzen met betrekking tot de effectiviteit van deze voorstellen. De tegemoetkomingen zijn van een zo geringe draagwijdte, dat er nauwelijks een stimulerende werking van uit kan gaan. Dit brengt een groot gevaar met zich, nl. het gevaar van instabiliteit in de faciliteiten voor de export. Dit is in het bijzonder van belang, omdat het opbouwen van een exportmarkt geen zaak is van vandaag op morgen. Het scheppen van nieuwe afzetgebieden is een werk van lange adem en wanneer onzekerheid bestaat met betrekking tot de concurrentiepositie die men op de nieuw te bewerken gebieden inneemt, zal dit zeker de export niet ten goede komen.

Het zelfde gevaar dreigt, doordat de export naar de O.E.E.C.-landen niet in de faciliteiten wordt betrokken. Momenteel moge de positie in de Europese Betalings Unie zodanig zijn, dat het bevorderen van de uitvoer naar O.E.E.C.-landen niet in dit kader zou passen: er moet toch rekening mee worden gehouden, dat op betrekkelijk korte termijn deze positie een wijziging kan ondergaan.

Zullen dan de voorstellen ook van toepassing worden verklaard op de export naar de O.E.E.C.-landen? Ook hier bestaat dus onzekerheid.

Een bezwaar is verder, dat de voorstellen gecompliceerd zijn. Eenvoudige, duidelijk tot de exporteurs en de adspirant-exporteurs sprekende maatregelen waren beter op hun plaats geweest.

Resumerend kan men slechts constateren, dat, hetgeen thans wordt voorgesteld, nog veel te wensen overlaat. Wij moeten dit dan ook zien als een eerste begin, dat verder uitgebouwd zal moeten worden. Dit proces van uitbouw mag echter, gezien de belangen die op het spel staan, niet te veel tijd vergen.

Na zeven jaren

Men schrijft ons:

Uw speciale nummer van 11 Juni jl.: „Na zeven jaren” is in kringen van handel en industrie met zeer gemengde gevoelens ontvangen. Het lijkt mij nuttig, om tegenover Uw theoretische beschouwingen met een voorbeeld uit de praktijk aan te tonen, hoe de werkelijkheid er thans voorstaat.

Het geval betreft een gerenommeerde bescheiden fabriekszaak, die als familie N.V. wordt gedreven met een kapitaal van f 150.000 en ca 25 man personeel. Na stilstand in de laatste oorlogsjaren, ging zij de na-oorlogse periode in met een vrijwel afgeschreven fabriek en een bank-saldo van f 40.000. Na 1946 heeft zij, zoals de meeste bedrijven, zeer gunstig gewerkt, in 6 jaar een winst makende van f 563.000. Met recht en reden kon dus worden verwacht, dat deze N.V. in staat zou zijn om uit eigen kracht de fabriek te moderniseren en uit te breiden, en tevens het hoofd te bieden aan de zware eisen, ontstaan uit het hoge prijspeil der grondstoffen.

Hoe is echter de werkelijkheid? De fabriek kon slechts op zeer beperkte schaal enkele nieuwe machines en auto's

kopen tot een totaal bedrag van f 117.000 in 6 jaar tijds en kon alleen met behulp van een groot bankcrediet in het leven worden gehouden, zodat zij thans voor f 110.000 debet staat bij de bank. Ondanks de gemaakte grote winsten is zij dus f 150.000 achteruitgelopen en buiten staat uitbreiding te geven aan haar binnen- en buitenlandse zaken. De oorzaak ligt voor de hand: de belastingen (geheven van de gemaakte en niet van de uitgekeerde winst zoals vroeger) nemen een te groot deel der middelen weg, in dit geval f 213.000 = 38 pCt van de winst. Bij de eerste de beste crisis beschikt deze zaak over onvoldoende reserves en zal zij na een bestaan van *eeuwen* moeten worden geliquideerd. Zulks niettegenstaande voor een conservatief geldelijk beheer is gezorgd met vasthouding in het bedrijf van het maximaal mogelijke, zowel door reserveringen (ca 17½ pCt) als door afschrijvingen (13 pCt van de totale winst). Voor pensioenen van het personeel werd 10½ pCt besteed, terwijl de aandeelhouders 11½ pCt van de winst toucheerden.

Beheerders zouden nu gaarne weten hoe verder te handelen om de zaak in het leven en expansief te houden. Van de aandeelhouders, die de laatste 10 jaar gem. 4¾ pCt dividend ontvingen, is geen nieuw geld te verwachten, want evenals de meesten hunner klasse zijn zij geheel uitgekleeft, mede door de veel te hoge waardering hunner aandelen vanwege het „aanmerkelijke belang” en de zware asten bij overlijden.

Dit is slechts één voorbeeld uit de vele familievennootschappen in ons land, die door het huidige financiële regeringsbeleid tot verdwijning of omzetting gedoemd zijn, waarmede de voornaamste toevoer voor onze toekomstige grootbedrijven wordt verstopt. Alles ter ere van het op één cent af handhaven van de inkomsten van een bepaalde groep, ten koste van de koopkracht van andere, minder talrijke, groepen van ons volk, die de volle last van de oorlogsjaren te dragen hebben gekregen.

Het is dit aspect, dat in Uw beschouwingen in genoemd nummer node wordt gemist, evenals de verdere gevolgen van het regeringsbeleid in de na-oorlogse jaren, die zich eerst later en dan in sterke mate voelbaar zullen maken, als daar zijn:

- de ontkrachting van de Amsterdamse effectenbeurs en het ontbloten van de geldmarkt;
- de uitholling van ons bedrijfsleven, als boven met een praktijkvoorbeeld aangetoond;
- de gedwongen liquidatie van onze landgoederen, mede door de uiterst onbillijke handhaving van pachten en huren op een veel te laag peil;
- de ontwaarding van de gulden;
- de achteruitgang van de waarde van ons effectenbezit, alleen enigszins goedge maakt door de waardestijging der Amerikaanse stukken, die minder dan de Nederlandse onderhevig zijn aan dirigistische *blijvende noodmaatregelen*;
- de vermindering van de spaarzin en van het spaarkapitaal;
- de vermindering van de ondernemingsgeest;
- de cumulatie van belastingaanslagen, ondanks een personeelsterkte van 24.000 ambtenaren bij het Ministerie van Financiën; het is strijdig met elk rechtsgevoel en met gezonde economie, dat thans nog aanslagen te wachten zijn voor de V.A.B. van 1946;
- het verlies van Nederlands-Indië met het daarmee samenhangende onopgeloste dollarprobleem;
- de massificering van ons volk, ook door de egalisatie van de lonen;
- het handhaven van een veel te hoog peil onzer staatsuitgaven;
- enz. enz.

Met alle waardering voor de goede dingen, die in de uiterst moeilijke zeven na-oorlogse jaren zeker zijn verrijkt, lijkt het mij voor een wetenschappelijk blad toch onjuist om alleen daarop het licht te laten vallen en de

keerzijden vrijwel onbelicht te laten, tenzij het een bepaalde politieke richting propageert, doch daarmee haar wetenschappelijk aspect schaadt. Het feit, dat deze publicatie, al dan niet opzettelijk, geschiedt in een nummer, dat twee weken vóór de Tweede Kamerverkiezingen uitkomt, hetgeen weerlegging onmogelijk maakt, zou het laatste doelen vermoeden...

Zéér zou ik het op prijs stellen indien U een uitweg wist aan te geven, hoe men in de praktijk kan geraken uit de hierboven geschetste financiële moeilijkheden voor een bepaalde klasse bedrijven. Opdat voorkomen worde, dat in 10 jaar wordt vernietigd hetgeen in eeuwen is opgebouwd, zoals thans met de familievennootschappen, in navolging van de landgoederen, dreigt te geschieden.

Ik hoop, dat deze hartekreet er toe zal meehelpen om Uw optimistische beschouwingen over het financiële beleid onzer Regering sedert 1945 in een ander en zuiverder licht te plaatsen, *daar de praktijk nog altijd boven de theorie gaat!*

Naschrift.

Gaarne grijpt de redactie de gelegenheid aan om de door haar gevoerde redactionele politiek nader toe te lichten.

Niet blind zijnde voor de door inzender aangevoerde bezwaren tegen de regeringspolitiek, hoopte de redactie in het gewraakte nummer van 11 Juni jl. ook andere artikelen te kunnen opnemen, o.a. één betreffende „zeven jaren belastingpolitiek”. Aangezien voor dit artikel — waarin ongetwijfeld vele van de door inzender genoemde punten naar voren zouden zijn gekomen — geen schrijver kon worden gevonden, kon de opzet van het „zeven jaren”-nummer niet geheel worden verwezenlijkt. De redactie achtte het echter verantwoord tot publicatie over te gaan; dit in het bewustzijn dat zij steeds haar kolommen voor de vraagstukken van het bedrijfsleven heeft opengesteld.

De redactie zou juist gaarne zien, dat „het bedrijfsleven” in „E.-S.B.” meer aan het woord kwam. Indertijd heeft zij hiertoe bijv. een speciale rubriek „Een stem uit het bedrijfsleven” geopend, in de hoop, dat vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, althans in kort bestek, hun visie op de actuele vraagstukken zouden willen geven. In hoeverre de redactie in haar pogen is geslaagd, kan men zelf beoordelen.

Dat het „zeven jaren”-nummer twee weken voor de verkiezingen uitkwam is dan ook enkel en alleen een kwestie van redactionele „timing”; dit mede in verband met het speciale nummer van 2 Juli jl. De verzekering, dat „E.-S.B.” geen bepaalde politieke richting propageert, maar een „vrije tribune” is, met als criteria voor haar artikelen, het peil van de argumentatie en de belangwekkendheid voor de lezers, moge het ernstige vermoeden van inzender wegnemen.

Op de concrete vraag vermag de redactie geen antwoord te geven. Alleen al omdat de gegevens te summier zijn. Maar ook omdat naar haar mening hier het woord moet worden gelaten aan andere specialisten. Uit de wetenschap en de praktijk.

RED.

INTERNATIONALE NOTITIES

Schaarste aan minerale delfstoffen

In een artikel in „The Banker” van 7 Mei 1951 geeft Ernest Stern een analyse van het productiepeil van ruwe grondstoffen in de laatste decennia. Hij komt tot de conclusie, dat zowel in de periode van 1870 tot 1914 als in die van 1914 tot 1938 het peil van de industriële productie door dat der grondstoffen nauwkeurig is gevolgd, ondanks het feit dat in de laatste periode twee belangrijke storingen in het economisch leven optreden. Een zelfde analyse

voor de jaren na de tweede wereldoorlog geeft te zien, dat de grondstoffen in steeds sterkere mate bij de industriële productie ten achter blijven. In de groep grondstoffen vertonen de metalen deze tendentie weer het sterkste. Sommige metalen, bijv. aluminium, volgen de vraag nog soepel, van andere zoals koper en lood, is de bevoorradingspositie ernstig.

In de bevoorrading met minerale delfstoffen is na de oorlog een nieuw element een rol gaan spelen, nl. de vraag, of er nog winbare ertslichamen in voldoende mate aanwezig zijn om de steeds stijgende industriële vraag het hoofd te bieden. Van de kant van de geoloog luidt het antwoord op deze vraag neen. Waarschuwingen van deze kant zullen echter weinig indruk maken als er geen scherpe voorraadberekeningen aan één grondslag liggen. Voor lood en zink zijn deze gedaan op het Internationaal Geologisch Congres in Londen; de resultaten waren, dat aanwezig werd geacht een loodreserve van 23 en een zinkreserve van 36 jaar, beide op basis van het verbruik van 1947.

In de Verenigde Staten werd in opdracht van de Regering een uitgebreid onderzoek gedaan naar de mineralenpositie van het land. De conclusies waren verre van geruststellend. In termen van productie is lood in Amerika nog voor 15 jaar beschikbaar, in termen van consumptie nog voor tien jaar, daar Amerika momenteel een gedeelte van het verbruik door importen dekt. Voor enkele andere mineralen zijn deze cijfers respectievelijk: vanadium 13-8, antimoon 18-3, chroom 10-1. Ook voor ruwe olie liggen de schattingen in de orde van een aantal decennia. In de mijnbouwsector is men zich de beperktheid van de reserves aan minerale delfstoffen zeer wel bewust. In een rede voor het „Mining Congress” in Denver liet Reno H. Sales de volgende waarschuwing horen: „Finally let no user of copper, lead or zinc, whether he be manufacturer or ultimate consumer be lulled into a state of complacency of those who advise that if and when our copper, lead and zinc reserves are exhausted, we will import our need from foreign countries. What foreign country and at what price?”

De moeilijkheden liggen niet in de eerste plaats in de afnemende winningsmogelijkheid van ijzer en kolen, de twee quantitatief belangrijkste mineralen; weliswaar zal Europa in de nabije toekomst merken, dat de gemakkelijk winbare voorraden verbruikt zijn. Dit manifesteert zich in Nederland al in een afnemende ton-productie per ondergrondse werktijd (in 1936 2,67 ton per man per dag, in 1950 1,75 ton. Van Bemmelen, 1951), maar voor de wereld als geheel zijn de voorraden niet verontrustend klein; de Verenigde Staten zouden op basis van de huidige productie nog voor bijna 4.400 jaar beschikbaar hebben. Ook de ijzervoorziening baart geen zorgen, maar wel die van de metalen die de metallurgie nodig heeft om het ijzer tot staal te maken (Van Bemmelen). De bovengenoemde berekeningen zijn alle gedaan op basis van de huidige productie en consumptie.

Ongunstiger wordt het wanneer we de beschikbare reserves zetten tegenover de achtergrond van de te verwachten bevolkingstoename en een stijging van de levensstandaard in die gebieden, die tot dusver een zeer laag gebruik van metalen hadden. Van de ruim twee milliard ton mineralen die de aarde per jaar oplevert, gebruikt de Westelijke wereld ongeveer 3 ton per jaar per hoofd; zou de hele wereldbevolking op dit niveau gebracht worden, dan zou dit een jaarlijkse mineralenproductie van 6,5 milliard ton nodig maken. Dit cijfer is, om met de Amerikaanse mijnbouwer Hoover te spreken, „utterly fantastic, there is no such a mineral supply this side of the Milky Way”.

Het is de vraag, of in het economisch denken het besef, dat de productie van delfstoffen een aflopend proces is, voldoende is doorgedrongen; bij de waardering van de

mijnbouwproductie op het nationaal inkomen blijkt het in ieder geval niet en wordt slechts met de toegevoegde waarde, niet met de vervangingswaarde der verdwenen ertsren rekening gehouden (Van Bemmelen). Als Graham in „World commodities and world currency” opmerkt, dat bij ruwe grondstoffen het aanbod de neiging heeft de vraag te overtreffen, dan mag dat misschien momenteel nog gelden voor grondstoffen van agrarische oorsprong, voor de metalen behoort dit stadium tot het verleden en zal in sterkere mate de mijnbouw onder de spanning van een te grote vraag komen te staan.

Voor enkele grondstoffen is het proces van substitutie al in volle gang; de Amerikaanse Regering heeft in verband met de nog maar voor 12 jaar voldoende zijnde nationale zwavelvoorraden de export er van tot 70 pCt ingekrompen. Dit maakt in Nederland de winning van het anhydriet mogelijk. Het enorm olopen van de productie van aluminium in de laatste jaren doet vermoeden dat het schaarser wordende koper in een aantal toepassingen door dit metaal vervangen wordt.

Merkwaardig is, dat de relatieve prijs van bijv. lood en zink t.o.v. andere goederen niet abnormaal hoog is en dus het prijspeil niet voldoende waarschuwt voor de schaarste, die zich in de komende jaren steeds scherper zal doen gevoelen.

Unter-Eisenbach.

J. C. VAN WIJNEN.

Literatuur:

- Prof. Dr R. W. van Bemmelen: „Geologie en economie”, Nijhoff 1951.
T. J. Hoover: „The economics of mining”, Stanford University Press.
Graham: „World commodities and world currency”, Mc Grawhill.
E. Stern: „The long term outlook for raw materials” in „The Banker” van Mei 1951.
E. Zimmermann: „World resources and industries”, 1950.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

In ons land geldt sinds jaren het systeem, dat bij de afgifte van nieuw schatkistpapier door het Rijk de prijzen eenzijdig door het Ministerie van Financiën worden vastgesteld (sinds 1947 tot nu werden zij slechts éénmaal gewijzigd), doch dat de bepaling van de af te nemen hoeveelheid geheel aan de geldgevers wordt overgelaten. Wat dit laatste betreft is thans tijdens de verslagweek een wijziging aangekondigd. De door het Rijk beschikbaar gestelde hoeveelheid schatkistpapier zal voortaan, wanneer de Staat geen behoefte heeft aan middelen, worden beperkt. Voor de geldgevers zal deze beperking echter — althans voorlopig — geen al te grote betekenis hebben. De Nederlandsche Bank zal nl. uit haar schatkistpapierportefeuille papier verkopen, als de vraag bij de Agent groter is dan het door deze beschikbaar gestelde bedrag, en wel tegen dezelfde disconto's als de Agent.

Bij vorige gelegenheden werd, als het saldo van het Rijk bij De Nederlandsche Bank zeer groot was, een gedeelte hiervan aangewend voor *aflossing* van het bij de circulatiebank aanwezige schatkistpapier. Toen, nadat dergelijke aflossingen hadden plaatsgevonden, het vorig jaar genoemd saldo een aanzienlijke daling onderging en zelfs uitgeput geraakte, en het Rijk genoodzaakt was de omgekeerde weg te bewandelen, nl. onderbrenging van schatkistpapier bij de circulatiebank, werd door velen hier te lande de kreet „inflationaire overheidsfinanciering” aangeheven, hoewel toch van inflatoir gefinancierde staatstekorten geen sprake was. Wellicht wordt dus thans een andere procedure gevolgd om voor de toekomst dergelijke verwijten te voorkomen.

Zou — bijv. door het terugkeren van een betalingsbalansstekort, voor de binnenlandse betaling waarvan de banken schatkistpapier zouden laten aflopen — de kaspositie van het Rijk achteruitgaan, dan kan nl. voortaan op grond van een getroffen overeenkomst De Nederlandsche Bank evenveel schatkistpapier van het Rijk terugvragen, als na 1

Juli 1952 door haar in het kader van bovenstaande regeling werd afgestaan. In wezen zou dit uiteraard niet van een beroep door de Staat op de circulatiebank verschillen, maar het voordeel is, dat op deze wijze de samenhang tussen de verschijnselen zo duidelijk blijkt, dat een dergelijk misbaar als in 1951 werd gemaakt, waarschijnlijk achterwege zou blijven.

Gedurende de verslagweek vond de afgifte van schatkistpapier door de Agent inmiddels nog op de oude wijze onbepaald plaats. De ruimte op de geldmarkt duurde ongewijzigd voort, waarbij marktdisconto's en callrente dezelfde waren als de vorige week.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt trok de afgelopen 14 dagen de koersbeweging van het hoofdfonds, Koninklijke, sterk de aandacht. Toen na de laatste wereldoorlog de kapitaaltransfer in vele valutazwakke landen verboden bleef kon de effectenarbitrage derhalve geen internationale koersnivellering meer teweeg brengen bij fondsen, die op beurzen in verschillende landen worden verhandeld. Wat Koninklijke betreft, was de Amsterdamse notering enkele jaren geleden steeds hoger dan de buitenlandse noteringen, vnl. vanwege het weinige vertrouwen, dat internationaal in de gulden werd gesteld. De laatste tijd noteerden alleen de effectenbeurzen in valutasterke landen (New York en Zürich) Koninklijke nog relatief laag; m.a.w. noteerde de „effectengulden” in dollars uitgedrukt voor internationale fondsen nog beneden de officiële pariteit gulden/dollar. Aan deze situatie kwam de afgelopen week een einde, na een verdere stijging van de koers van Koninklijke in Wallstreet, waardoor Amsterdam en New York op pariteit kwamen. Hierdoor wordt thans de mogelijkheid geopend van aankopen van internationaal ver-

handelbare Nederlandse fondsen voor buitenlandse rekening in Amsterdam tegen betaling in dollars of Zw. frs (welke door de Nederlandse deviezenautoriteiten uiteraard zal worden toegestaan), dus zonder dat — zoals tot voor kort — tegelijkertijd andere fondsen voor buitenlandse rekening te Amsterdam moeten worden verkocht. Laatstgenoemde verkopen hadden vaak een koersdrukkend effect, waaraan dus thans een einde komt.

Op de obligatiemarkt houdt de stroom van $4\frac{1}{4}$ pCt gemeenteleningen, die bij de publieke emissie niet voltekend worden, doch later onderhands plaatsing vinden, aan. De $3\frac{1}{2}$ pCt emissie Den Haag tegen een koers van $90\frac{3}{4}$ (rendement $4\frac{1}{4}$ pCt) is niet door een regeringsveto getroffen en wordt thans aan het publiek aangeboden; wel zal er naar verluidt een verbod van verdere leningen van dit type komen.

Aand. indexcijfers.	27 Juni 1952	4 Juli 1952
Algemeen	132,1	134,3
Industrie	185,8	186,6
Scheepvaart	162,4	162,4
Banken	118,2	118,5
Indon. aand.	40,7	43,5
Aandelen.		
A.K.U.	135	137
Philips	146	149½
Unilever	165¾	166 exd.
H.A.L.	151	157½
Amst. Rubber	71½	80
H.V.A.	84	99
Kon. Petroleum	308	322½
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	74 ⁵ / ₁₆	74 ⁵ / ₁₆
3-3½ pCt 1947	89¾	89¾
3 pCt Invest. cert.	90¾	90¾
3½ pCt 1951	95¾	95 ¹¹ / ₁₆
3 pCt Dollarlening	92 ¹⁵ / ₁₆	94
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	94	93½
3 pCt Bataafsche Petr.	96¾	96¾
3½ pCt Philips 1948	93¾	93¾
3½ pCt Westl. Hyp. Bank	86¾	87¾

J. C. BREZET.

N.V. BELEGGING MAATSCHAPPIJ VOOR SOCIALE FONDSEN

Ingevolge besluit van de Raad van Commissarissen staat deelneming open gedurende de eerste 8 werkdagen van elke maand tegen de per de ultimo van de voorgaande maand vastgestelde afdigteprijs. De afdigteprijs per 30 Juni j.l. bedroeg f 1096,99 per aandeel van f 1000.- nominaal.

De Directie:
**N.V. Hollandsche Belegging en
Beheer Maatschappij**

KEIZERSGRACHT 706, AMSTERDAM-C.
TELEFOON: 35173, 35634, 33454, 36592.

Vacatures

**HET VERBOND VAN WERKNEMERS-
VERENIGINGEN IN HET NEDERLANDSE
VERVOERSWEZEN**

vraagt een

DIRECTEUR
VOOR ZIJN WETENSCHAPPELIJK BUREAU

Hiervoor komen in aanmerking personen met academische opleiding in economische richting, waarbij bekendheid met algemene vervoersproblemen en de loonpolitiek tot aanbeveling strekt.

Volledige sollicitatiebrieven te richten: Goudsingel 100, Rotterdam.

Wij betalen

Nwe HAVENWEG 13
TELEFOON 20581

**steeds
de hoogste
prijzen !**

METAALHANDEL
UITVOERING
TEXTIELAFVAL

OUDE PAPIER
SLOOPWERK
OUDEIJZER

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

Ondernemingen, die het beste leidende personeel zoeken, speciaal met economische scholing, roepen sollicitanten op door middel van een annonce in de rubriek „Vacatures”. Het aantal reacties, dat deze annonces tengevolge hebben, is doorgaans uitermate bevredigend: begrijpelijk, omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert. Opdrachten voor het volgende nummer dienen Dinsdag a.s. in ons bezit te zijn

GEMEENTE 'S-GRAVENHAGE

Uitgifte

van

f. 10.000.000.— 3 1/2 % obligatiën

in stukken van nom. f. 1.000.— aan toonder.

De ondergetekenden berichten, dat de inschrijving op bovengenoemde obligatiën zal zijn opengesteld op

Vrijdag, 11 Juli 1952,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

tot de koers van 90³/₄ pCt.,

bij hare kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage,

op de voorwaarden van het prospectus van uitgifte d.d. 3 Juli 1952. Exemplaren van het prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij genoemde kantoren verkrijgbaar.

Amsterdam, 3 Juli 1952.

**AMSTERDAMSCH E BANK N.V.
INCASSO-BANK N.V.**

Abonneert U op de E.-S.B.

PENSIOEN- en SPAARFONDSENWET

Bij de aanpassing van pensioenverplichtingen aan de nieuwe wettelijke bepalingen staan de diensten onzer specialisten - sedert jaren met pensioenverzekering vertrouwd - tot Uw beschikking.

★

**AMSTERDAMSCH E BANK
INCASSO-BANK**

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.)

Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie
14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Abonnementenprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

□

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk,
Rotterdam (W.).

□

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,43 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cts.